

Značenje kućnih ljubimaca - mišljenja vlasnika

Mazić, Klara

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:172:085787>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-01**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD

ZNAČENJE KUĆNIH LJUBIMACA – MIŠLJENJA VLASNIKA

KLARA MAZIĆ

SPLIT, 2023.

ODSJEK ZA SOCIOLOGIJU
JEDNOPREDMETNI STUDIJ SOCIOLOGIJE

ZNAČENJE KUĆNIH LJUBIMACA – MIŠLJENJA VLASNIKA

Mentorica:

prof. dr. sc. Sanja Stanić

Studentica:

Klara Mazić

Split, rujan 2023.

Sadržaj:

Uvod.....	1
1. Zanemarenost životinja u sociologiji	3
2. Odnosi između ljudi i njihovih kućnih ljubimaca.....	7
2.1 Razlozi posjedovanja kućnih ljubimaca	12
2.2 Okrutnost prema životinjama	14
2.3 Utjecaj pandemije na odnos ljudi prema kućnim ljubimcima	17
3. Uloge kućnih ljubimaca	20
3.1 Prednosti i nedostaci posjedovanja kućnih ljubimaca	24
4. Metodološki aspekti istraživanja.....	26
5. Interpretacija rezultata.....	29
5.1 Sugovornici u istraživanju	29
5.2 Odnosi između vlasnika i njihovih kućnih ljubimaca	29
5.2.1. Kućni ljubimac kao emocionalna podrška vlasnicima.....	29
5.2.2. Rutine i aktivnosti s kućnim ljubimcem	30
5.3. Značenja kućnih ljubimaca	30
5.3.1. Utjecaj kućnog ljubimca na socijalne interakcije s drugim ljudima	31
5.3.2. Utjecaj kućnog ljubimca na mentalno zdravlje.....	32
5.4 Razlozi posjedovanja kućnog ljubimca	32
5.4.1. Prednosti posjedovanja kućnog ljubimca.....	33
5.4.2. Nedostaci posjedovanja kućnog ljubimca.....	34
5.5 Utjecaj pandemije COVID-19 na odnos ljudi prema kućnim ljubimcima	34
5.5.1. Pozitivni aspekti posjedovanja kućnog ljubimca tijekom pandemije	35
5.5.2. Negativni aspekti posjedovanja kućnog ljubimca tijekom pandemije.....	36
6. Zaključak.....	37
7. Literatura.....	41
Sažetak	43
Abstract	44
Bilješka o autorici.....	45
Prilozi	46

Uvod

Kućni ljubimci ljudima postaju sve značajniji. Oni pružaju utjehu, smanjuju usamljenost, pomažu ljudima u socijalnoj interakciji s drugima, uglavnom ih se percipira kao članove obitelji ili prijatelje što im daje izuzetno važnu ulogu u životu pojedinca. To sve pozitivno utječe i na fizičko i na mentalno zdravlje jer se ljudi u blizini kućnih ljubimaca osjećaju manje anksiozno te se razina stresa znatno smanjuje. Prednosti kućnih ljubimaca su brojne i raznolike no tu također postoje i određeni nedostaci kao što je npr. povećana briga za kućnog ljubimca što dovodi do veće razine stresa i mogućeg negativnog utjecaja na zdravlje. U razdoblju pandemije Covid-19 uloge kućnih ljubimaca postale su još naglašenije i značajnije zbog velike zabrinutosti koja je vladala među populacijom. U tom razdoblju kućni ljubimci su bili zamjena za ljudsku interakciju koja je bila znatno smanjena zbog izolacije, služili su kao utjeha te razbibriga vlasnicima koji su veći dio svog vremena provodili kod kuće.

U ovom završnom radu željelo se istražiti koje značenje kućni ljubimci imaju za svoje vlasnike, kakav utjecaj imaju na njih, koje su im uloge u životu vlasnika zatim koji su najčešći razlozi posjedovanja kućnog ljubimca, prednosti i nedostaci posjedovanja kućnog ljubimca te utjecaj pandemije Covid-19 na odnos ljudi prema kućnim ljubimcima. Rad se sastoji od šest poglavlja. U prvom poglavlju uvodi se u predmet istraživanja.

Drugo poglavlje prvo govori o zanemarenosti životinja u sociologiji zatim o odnosima između ljudi i njihovih kućnih ljubimaca koji uglavnom izgledaju tako da se ljudi prema svojim kućnim ljubimcima odnose kao prema članovima obitelji i sve češće im kućni ljubimci postaju prioritet te prije žele ispuniti sve njihove potrebe pa tek onda svoje. Nadalje se govori o razlozima posjedovanja kućnih ljubimaca gdje se navodi kako je jedan od češćih razloga posjedovanja kućnog ljubimca usamljenost te potreba za društvom. U ovom poglavlju se također spominje i okrutnost prema životinjama i to uglavnom u kontekstu zlostavljanja životinja unutar obitelji. S obzirom da se kućne ljubimce sve češće smatra članovima obitelji, obiteljsko nasilje nažalost pogađa i njih. Jedna od glavnih uloga kućnih ljubimaca je njihov pozitivan utjecaj na zdravlje, kako fizičko tako i mentalno. Brojna istraživanja pokazuju kako ljudi koji imaju kućnog ljubimca imaju manji rizik od obolijevanja od srčanih bolesti. Kućni ljubimci smanjuju stres, anksioznost i depresiju te poboljšavaju raspoloženje. Na kraju poglavlja govori se o odnosu ljudi i njihovih kućnih ljubimaca tijekom pandemije Covid-19.

U trećem poglavlju prikazan je metodološki okvir istraživanja u kojem se navodi predmet istraživanja, glavni cilj, opisana je korištena metoda te način odabira uzorka. U četvrtom poglavlju analizirani su te interpretirani dobiveni rezultati istraživanja.

U petom poglavlju zaključuju se najznačajniji nalazi istraživanja, a u šestom, posljednjem poglavlju, nalazi se popis korištene literature, sažetak te prilozi.

1. Zanemarenost životinja u sociologiji

Ljudska interakcija s životinjama središnja je značajka suvremenog društvenog života. Većina kućanstava u Americi posjeduje barem jednu životinju (American Veterinary Medical Association prema Sanders, 2006, 2). U društvenim znanostima prvenstveno se željelo prezentirati odvojenost ljudi i životinja bez obzira na činjenicu da su ljudske interakcije s životinjama zapravo toliko uobičajene (Noske prema Sanders, 2006, 2). Upravo zbog toga životinje su, do nedavno, bile gotovo zanemarene u sociologiji. Temelj ovog nedostatka pozornosti na pitanje odnosa između čovjeka i životinje je utvrdio filozof René Descartes u 17. stoljeću time što je životinje smatrao bezumnim strojevima. Unatoč pre maloj pozornosti na odnosu između ljudi i životinja postojala je mala skupina sociologa u 19. stoljeću koji se jesu usredotočili na životinjske sposobnosti i odnose između ljudi i životinja no na nesustavan, prilično subjektivan te neempirijski način (Sanders, 2006, 2).

Početak dvadesetog stoljeća sociologija je nastavila zanemarivati životinje kao pripadnike društva. George Herbert Mead je znao spominjati životinje u svojim zapisima, ali tako što je ponašanje životinja koristio kao podlogu preko koje je govorio o svom modelu ljudskog djelovanja. Mead je tvrdio da, iako su životinje društvene bića, njihove su interakcije uključivale samo primitivni i instinktivni „razgovor gestama“. Prema Meadu, životinje nisu imale sposobnost razumijevanja i korištenja simbola koje ljudi koriste te zbog toga nisu mogle sudjelovati u interakcijama. Njihovo ponašanje najviše je bilo usmjereno prema dobivanju hrane ili obrani teritorija, ali s obzirom da nisu mogli koristiti jezik u njihovom ponašanju nije bilo značenja. Prema Meadu, životinje su bezumne, nesebične i bez emocija. Za razliku od Meada, Max Weber koji je pisao prije njega priznao je mogućnost uključivanja životinja u sociološku analizu. Prema njemu, teoretski bi bilo moguće osmisliti sociologiju odnosa prema životinjama s obzirom da mnoge životinje razumiju naredbe, ljutnju, ljubav, neprijateljstvo te imaju sposobnost reagiranja na njih što je u nekom smislu čak i svjestan proces (Sanders, 2006, 2-3).

Read Bain koji je bio Meadov kolega sa Sveučilišta u Chicagu, nije se slagao sa Meadom što se može vidjeti u radu pod nazivom „The Culture of Canines“ u kojem je kritizirao antropocentrizam sociologije i zagovarao je razvoj sociologije životinja (Sanders, 2006, 3). U tom članku tvrdio je da su životinje inteligentne, da se ponašaju prema emocijama, žive u grupama, te da se iz tih činjenica ne može onda jasno odrediti granica koja razdjeljuje životinje od ljudi (Bain prema Sanders, 2006, 3). Bez obzira na Bainov članak sociologija je nastavila isključivati životinje sve dok Clifton Bryant nije sociologe uputio da više pažnje usmjere na

vezu između ljudi i životinja (Sanders, 2006, 3). Tvrдио je kako oni ne prepoznaju i zanemaruju te ignoriraju utjecaj životinja na društveno ponašanje i odnose s drugim ljudima (Bryant prema Sanders, 2006, 3).

Krajem 20. st. povećava se broj studija o odnosima ljudi i životinja te su te studije počele dobivati svoje značajno mjesto unutar društvenih i bihevioralnih znanosti. Također se i povećala organizacijska struktura koja može podržavati ovo znanstveno područje. Dominantna udruga posvećena proučavanjima ljudi i životinja je Međunarodno društvo za antropologiju životinja (ISAZ). Dogodila se velika prekretnica 2002. god. kada je u Američko Sociološko Društvo uvedena nova sekcija pod nazivom „Životinje i društvo“. Na sjevernoameričkim sveučilištima ima sve više i više tečajeva pod nazivom „Životinje i društvo“ po čemu se također vidi rastući akademski značaj ovog područja (Sanders, 2006, 4).

Jedno od glavnih teorijskih utemeljenja sociologije čovjeka i životinja može se vidjeti u konfliktnoj teoriji u kojoj se prikazuje odnos ljudi prema životinjama na način na koji se prikazuju odnosi i prema drugim oblicima nejednakosti kao što su seksizam, rasizam, kapitalizam i sl. (Sanders, 2006, 4).

U proučavanju odnosa ljudi i životinja u sociologiji najviše se koriste etnografske metode jer sociolozi koji su zainteresirani za pitanja i probleme životinja najčešće i sami imaju kućnog ljubimca stoga podaci prikupljeni etnografskim metodama mogu dosta doprinijeti s obzirom da uključuju i iskustva tih sociologa. Analiza sadržaja također je jedan od važnijih alata korištenih u ovom području. Tu se koriste tekstualni i slikoviti materijali kao primjerice uvodni sociološki udžbenici, TV reklame, filmovi kako bi se istražili obrasci u kulturnoj reprezentaciji životinja (Sanders, 2006, 4-5).

Jedno od važnih pitanja u sociologiji ljudi i životinja je svakako pitanje interakcije i utjecaja boravka sa životinjama na identitet. Temelj za ovo pitanje postavio je Peter Messent 1983. god. kada je promatrao ljude kako šecu londonskim parkom. Primijetio je kako oni ljudi koji su šetali sa psom su više i češće pričali sa strancima na koje su nailazili u parku nego oni koji su šetali sami. U radu Robinsa i njegovih suradnika iz 1991. prikazani su načini na koje psi olakšavaju interakcije i ostvarivanje dugoročnih odnosa. Još jedno popularno područje vezano za pitanja životinja u sociologiji su društveni pokreti gdje je fokus na pravima životinja. Ovo pitanje je postavilo sociologiju ljudi i životinja u političke analize i zagovaranja (Sanders, 2006, 5).

Najviše pozornosti u sociologiji ljudi i životinja zauzelo je pitanje interakcija između ljudi i njihovih kućnih ljubimaca. U tom kontekstu većinom se ispituje intersubjektivnost koja se

javlja kada ljudi komuniciraju s životinjama. Tom komunikacijom ljudi grade razumijevanje za individualnost, emocionalnost i identitet životinja te komunikacija i druženje s životinjama također oblikuje identitet ljudi. Kao relativno novo sadržajno područje unutar sociologije, proučavanje interakcije ljudi i životinja nudi širok izbor alternative za buduća istraživanja. Dominantni fokus sociologije ljudi i životinja je na odnosima sa kućnim ljubimcima. Proučavanje životinja i njihovog odnosa s ljudima sve je zanimljivije i popularnije polje unutar suvremene sociologije. Akademska sociologija potiče da se prizna kako živimo u „društvu mješovitih vrsta“ u kojem odnosi između ljudi i životinja imaju ključnu ulogu (Sanders, 2006, 6-7).

Ljudi i životinje su povezani na toliko mnogo načina da je nemoguće zamisliti život bez njih. Životinjski proizvodi igraju ogromnu ulogu u našem gospodarstvu, u obliku mesa, jaja, mliječnih proizvoda, kože, vune, svile, kozmetike, sapuna, toaletnih potrepština i lijekova. Kroz povijest, životinje su pomagale ljudima na mnogo načina. One su orale polja, prevozili nas i pomagali nam voditi rat. U današnje vrijeme pomažu onim ljudima koji imaju problema s vidom i sluhom, upozoravaju ljude na nadolazeće napadaje, mogu i otkriti prisutnost raka u tijelu i prije nego što je dijagnosticiran (Irvine, 2008, 1954-1955).

Postojanje specifičnog područja sociologije – „životinje i sociologija“ može se na prvi pogled činiti kontradiktorno jer sociologiju obično poistovjećujemo sa proučavanjem ljudi, a ne životinja. Životinje izrazito mnogo doprinose društvu te bi njihovo isključivanje iz sociologije predstavljalo propust. U posljednje vrijeme neki sociolozi tvrde da uključivanje životinja u proučavanje društva može poboljšati sociološke uvide (Irvine, 2008, 1955-1956).

Društvo se ne sastoji samo od ljudi već i od životinja. Prema Bryantu životinje su izuzetno bitne za istraživanje društva te bi se sociologija trebala više fokusirati na to. Sociologiju su prije uvijek više zanimali ljudi te je svoje proučavanje ograničavala isključivo na njih zanemarujući životinje (Bryant prema Hans, 2022). Mead je smatrao kako životinje nisu bitne za sociološko istraživanje jer nemaju svijest, maštu i jezik zbog čega ne mogu sudjelovati u socijalnoj interakciji (Mead prema Hans, 2022). Ova perspektiva još uvijek je jedna od dominantnijih u sociologiji zanemarujući proučavanje životinja i načine na koje ljudi komuniciraju s životinjama (Hans, 2022).

Ljudi su pripitomili mnoge vrste, uključujući pse, krave, ovce i konje, iz praktičnih razloga kao što su pomoćnici, izvori mesa itd. Reklame i filmovi utječu na ljudsku percepciju životinja i kućnih ljubimaca. Posjedovanje kućnog ljubimca postaje jedan od aspekata društvenog i

statusnog simbola što se također promovira putem medija i kulture kućnih ljubimaca (Hans, 2022).

Sociolozi proučavaju ljude, institucije kao što je obitelj, društvene mreže itd. no prema Nickie Charles, profesorici sociologije na Sveučilištu Warwick jedno područje često zanemaruju, a to su životinje odnosno sve one druge vrste koje nisu ljudi. Ona smatra kako među vrstama ljudi stvaraju barijere te tako zanemaruju povezanost ljudi i životinja. Prema njezinim istraživanjima ta veza između ljudi i životinja već je odavno trebala biti dio socioloških istraživanja (Jacobs, 2017). Ljudi se sve više okreću prema životinjama jer u njima pronalaze sigurnost koju više ne mogu pronaći kod ljudi jer odnosi s ljudima sve su više fluidni, krhki i nestabilni. Ljudi odnose s životinjama izjednačavaju s odnosima s ljudima s obzirom da i životinje imaju svoje individualne osobnosti (Charles prema Jacobs, 2017).

2. Odnosi između ljudi i njihovih kućnih ljubimaca

Postoji određeni broj kućnih ljubimaca prema kojima se ponaša okrutno no prema velikom broju njih se ipak ne ponaša na takav način (Wrye, 2009, 1040). Mnogi kućni ljubimci su bliski prijatelji s kojima dijelimo naše vrijeme, energiju, ljubav i život općenito (Irvine prema Wrye, 2009, 1040). Prema Smith model dominacije nije adekvatan što se tiče odnosa ljudi i kućnih ljubimaca jer zanemaruje mogućnost ljudi da kontroliraju svoju moć i odnose se prema kućnim ljubimcima na ravnopravniji način. Prema tom modelu kućne ljubimce se smatra potpuno pasivnima, poslušnima te nesposobnima za djelovanje što nikako nije točno prema brojnim istraživanjima (Wrye, 2009, 1040).

Odnosi s drugim ljudima mogu pružiti osjećaj podrške i zadovoljstva no isto tako mogu uzrokovati uznemirenost, nesigurnost i strepnju dok kućni ljubimci pružaju podršku i zadovoljstvo bez ovih negativnih osjećaja. Kućni ljubimci se bezuvjetno brinu o ljudima i vole ih (Wrye, 2009, 1053). Kućni ljubimci ne mogu zamijeniti prave prijatelje koje čine ljudi no mogu povećati samopoštovanje i osobnu vrijednost čovjeka (Serpell prema Wrye, 2009, 1053). Briga o kućnim ljubimcima ljudima pomaže da emocionalno ulažu u druge ljude i životinje te kućni ljubimci ostavljaju dojam da je ljudima taj osjećaj emocionalne brige uzvraćen. Kućni ljubimci uvijek cijene pažnju ljudi te se također brinu o njima (Wrye, 2009, 1053).

Ljudsko ponašanje prema kućnim ljubimcima može se objasniti teorijom privrženosti koju je iznio Woodward, a prema toj teoriji ljudi se ponašaju prema kućnim ljubimcima na roditeljski način (Woodward prema Leigh Petersen, 2011, 3). Ljudi svojim postupcima pokazuju koliko im psi znače. Ti se postupci razlikuju od osobe do osobe, a najčešće je to govoreći psima da su njihova beba ili njihovo dijete te tako što ih drže u naručju onako kako bi držali dijete (Archer prema Leigh Petersen, 2011, 3).

Prema Thomasu postoje tri kriterija koja razlikuju odnose između ljudi i kućnih ljubimaca od ljudi i ostalih životinja. Kućnim ljubimcima je dopušteno boraviti u domovima, daju im se imena te se nikad ne jedu (Thomas prema Blouin, 2012, 858).

Sociolozi često tvrde da su stavovi prema životinjama društvene konstrukcije koje stvaraju ljudi te ih mijenjaju ovisno o medijima, institucijama i drugim ljudima (Arluke i Herzog prema Blouin, 2012, 589). Prema tim pristupima se objašnjavalo zašto se odnosi ljudi i životinja razlikuju na određenim mjestima i tijekom vremena (Podberscek prema Blouin, 2012, 859).

Prema Sandersu vlasnici pasa se razlikuju po tome odnose li se prema svojim psima kao prema subjektima ili objektima. Neki svoje pse gledaju kao osobe slične ljudima s kojima imaju

određeni odnos dok drugi svoje pse gledaju kao objekte koji mogu pružiti određenu uslugu. Postoje i oni vlasnici koji svoje pse gledaju na oba načina istovremeno. Dok se s njima maze na kauču smatraju ih subjektima, a smatraju ih i objektima kojih se mogu odreći ako postanu smetnja. Prema Sandersu vlasnici pasa općenito pse smatraju osobama ili da posjeduju ljudske kvalitete (Sanders prema Blouin, 2012, 859). Mnogi sociolozi i psiholozi smatraju da ljudi žive s kućnim ljubimcima jer im stvaraju osjećaj da su voljeni (Herzog prema Blouin, 2012, 860).

Dvije studije pokazuju pozitivnu povezanost između posjedovanja kućnih ljubimaca i odnosa prema drugim životinjama (Blouin, 2012, 861). U jednoj studiji djeca od 8-12 godina koja su imala kućne ljubimce manje su se bojala drugih životinja od djece iste dobi koja nisu imala kućne ljubimce (Bowd prema Blouin, 2012, 861). u drugoj studiji u kojoj su sudjelovali odrasli Kanađani oni koji su imali kućne ljubimce više su se protivili lovu i istraživanjima na životinjama te su bili egalitarni u stavovima prema divljim životinjama (Kafer i sur. prema Blouin, 2012, 861).

Istraživanje koje je proveo Blouin 2008. godine pokazuje da iskustva iz djetinjstva utječu na odnose odraslih prema životinjama. Većina ispitanika je izjavila da je nabavila kućne ljubimce jer su ih imali kao djeca ili zato što njihovi stavovi iz djetinjstva prema životinjama utječu na njihove sadašnje odnose prema životinjama (Blouin, 2012, 861).

Velik broj istraživanja pokazuje kako postoji spolne razlike u stavovima prema životinjama i ponašanju prema njima. Žene imaju više empatije i pozitivnog stava prema životinjama od muškaraca (Herzog, Ramirez, Signal, Taylor prema Blouin, 2012, 863). Herzog je u svojoj analizi utvrdio da se žene češće protivi eksploataciji životinja, privrženije su životinjama, češće su uključene kao aktivisti za životinje dok muškarci pokazuju negativnije stavove i ponašanje npr. oni češće sudjeluju u lovu i zlostavljanju životinja od žena (Herzog prema Blouin, 2012, 863).

Jedan od važnijih prediktora odnosa prema životinjama je obiteljski status ili životni ciklus. Albert i Bulcroft su na temelju provedenih anketa izvijestili kako je privrženost kućnim ljubimcima najveća kod onih ljudi koji nisu bili nikada oženjeni, koji su rastavljeni, udovci, ponovno vjenčani ljudi, parovi bez djece, mladenci (Albert i Bulcroft prema Blouin, 2012, 863). Studija koju je proveo Blouin 2008. godine pokazuje kako ljudi s djecom imaju nižu razinu poštovanja i privrženosti prema kućnim ljubimcima. Jedna ispitanica je navela kako su se njezini stavovi o odnosu prema životinjama promijenili nakon što je postala majka. Tad ih je

počela smatrati životinjama dok se prije prema njima ponašala kao prema djeci (Blouin, 2012, 863).

Postoji nekoliko teorija koje objašnjavaju kako se uspostavlja veza između ljudi i njihovih kućnih ljubimaca. To su *teorija socijalne podrške*, *teorija privrženosti* i *hipoteza biofilije*. U prvoj teoriji se ističe da kućni ljubimci služe kao društvena podrška ljudima. Ta podrška uključuje društveni kontakt, povjerenje i druženje (Fine, 2019, 9-10). U ljudskoj prirodi je da traže društvene odnose, prema Straubu kućni ljubimci mogu pomoći u ispunjenju te želje za povezivanjem (Straub prema Fine, 2019, 10). Često se može vidjeti kako mala djeca traže utjehu u svom kućnom ljubimcu tijekom osjećaja straha ili zabrinutosti i to posebno kada je riječ o obiteljskim nesuglasticama. Životinje osim što pružaju emocionalnu potporu pružaju pozitivne fiziološke promjene kao što su smanjenje krvnog tlaka te otkucaja srca, smanjenje razina stresa itd. (Fine, 2019, 11). Prema istraživanju koje je provela Strand 2004. godine. Djeca koja imaju kućne ljubimce često im se obraćaju radi utjehe onda kada su zabrinuta ili pod stresom zbog nesuglasica roditelja. Djeca koriste interakciju s kućnim ljubimcima kako bi sami sebe smirili što im pomaže u nošenju sa stresnim situacijama (Strand prema Fine, 2019, 11). Kućni ljubimci pomažu ljudima svih dobnih skupina da se lakše nose s teškim vremenima tako što im pružaju emocionalno utočište (Fine i Eiesn, Melson prema Fine, 2019, 11). Kućni ljubimci pomažu u društvenom kontaktu i interakciji. Ljudi često komuniciraju s drugima baš iz razloga što je tu bila prisutna životinja (Fine, 2019, 11).

Druga teorija, teorija privrženosti odnosi se na ljudsku predispoziciju da budu njegovatelji. Ovu teoriju je razvio Bowlby 1969. god. Teorija je prvobitno razvijena kako bi opisala odnos roditelj-dijete i želju ljudi da štite i njeguju. No postoje dokazi da se ova teorija može primijeniti i na odnos ljudi i kućnih ljubimaca prema kojima ljudi također imaju osjećaje privrženosti te potrebu za njegovanjem i brigom (Zilcha-Mano, Mikuliner i Shaver prema Fine, 2019, 12).

Treća teorija je teorija biofilije odnosno ljudska čežnja za prirodom. Wilson i Kellert izvorno su definirali ideju biofilije za objašnjenje ljudskog odnosa s prirodom (Fine, 2019, 13). Wilson je smatrao da se svi ljudi povezuju i stvaraju odnose s drugim živim bićima. Prema njemu to je urođeno svim ljudima i bez tog odnosa s prirodom i drugim živim bićima nitko ne bi mogao živjeti jer nitko ne bi znao što je sigurno, a što opasno (Kellert prema Fine, 2019, 13). Prema Fine i Weaver biofilija utječe na to da ljudi stvaraju odnose s životinjama. Biofilija pomaže razumjeti zašto ljudi suosjećaju s životinjama, zašto ljudi imaju kućne ljubimce te kako čak i biljka u domu predstavlja osjećaj jedinstva s prirodom (Fine, 2019, 13).

Danas velik broj ljudi kupuje razne proizvode za svoje pse kako bi ih na taj način učinili članovima obitelji (Belk, Hirschman prema Greenebaum, 2004, 120). Tržište se sve više prilagođava ovoj potrebi ljudi da svojim ljubimcima stalno kupuje neke proizvode stoga je proizvelo luksuznu robu kojom onda vlasnici mogu obasipati svoje kućne ljubimce. Tržište je sve više stvaralo novi oblik potrošnje koja predstavlja način na koji ljudi izražavaju ljubav prema svojim kućnim ljubimcima. U potrošačkom društvu ljudi svoju brigu i ljubav prema članovima obitelji, a posebno djeci iskazuju kupovinom razne robe za njih. Kućni ljubimci su postali svojevrsna zamjena za djecu i to posebno mladim odraslima u kasnim 20-ima i ranim 30-ima. Tim ljudima pas zapravo postaje test kojim mogu procijeniti svoju spremnost na roditeljstvo (Greenebaum, 2004, 120).

Bowlbyjeva teorija privrženosti bavi se odnosima između kućnih ljubimaca i njihovih vlasnika. Kada djeca pokazuju privrženost, majke na to reagiraju tako da im pružaju majčinsku skrb i brigu. Ova teorija može se primijeniti i na odnos između pojedinaca i njihovih životinja jer se pojedinci prema svojim kućnim ljubimcima odnose na roditeljski način. To roditeljsko ponašanje najčešće se očituje u izrazima kojima ljudi nazivaju svoje kućne ljubimce, a to su uglavnom „moja beba“ ili „moje dijete“ (Hans, 2022).

U istraživanju koje je Charles provela neki ljudi su govorili kako im smrt kućnog ljubimca stvara jednak osjećaj uznemirenosti kao i smrti prijatelja ili člana obitelji. Neki su ljudi čak govorili kako su im kućni ljubimci bolji članovi obitelji od nekih ljudi. Ljudi smatraju kako ih kućni ljubimci smiruju te kako im pružaju ljubav. Također smatraju kako je lakše živjeti s kućnim ljubimcima nego s ljudima. Nekim ljudima odnos s životinjama može biti značajniji i korisniji od onog s ljudima jer smatraju da životinje ne osuđuju ili odbacuju kao što to čine ljudi (Charles prema Jacobs, 2017).

Provedeno je istraživanje kojim se željelo ispitati kako mušterije Yappy houra, pekare s psećim proizvodima, doživljavaju odnos sa svojim psima. Većina ljudi koja često posjećuje ovu pekaru ima posebnu vezu sa svojim ljubimcima te ih smatraju članovima obitelji, najboljim prijateljima i krznenim bebama. Također sebe smatraju roditeljima, a ne vlasnicima pasa (Greenebaum, 2004, 119). Kupovanjem gurmanskih poslastica i dodatka za pse ljudi mogu razmaziti svoje kućne ljubimce, ali i sami sebe (Greenebaum, 2004, 120).

Istraživanje je pokazalo kako ljubitelji životinja koji često posjećuju Yappy Hour svoje pse doživljavaju kao nešto više od samo kućnih ljubimaca, smatraju ih članovima obitelji te ih tretiraju kao djecu. Ovi ljubitelji životinja svojim psima pripremaju poseban smještaj gdje će

boraviti, psi su se toliko integrirali u obitelj da postaju krznene bebe. Percepcija pasa kao djece potaknuta je time što vlasnici pasa sebe vide kao njihove roditelji, a ne samo vlasnike. Većina mladih ljubitelja pasa koja je sudjelovala u istraživanju tad još nije imali djece, a djeca onih starijih su već bila punoljetna. S obzirom na to da svoje pse percipiraju kao djecu, Yappy Hour predstavlja neku vrstu obiteljskog izleta gdje ljudi dolaze sa svojom djecom (Greenebaum, 2004, 121-125).

Većina sudionika ovog istraživanja osjećala je veliku brigu za svoje krznene bebe te su trošili jako puno novaca na medicinsku skrb za svoje pse i jedan je par čak instalirao alarmni sustav za detektiranje dima zbog zaštite svog psa. Kako bi svojim psima osigurali što veću udobnost i sigurnost neki od ovih vlasnika pasa unajmljivali su automobile za udoban prijevoz svojih pasa, neki bi kupovali posebne naočale za pse koje njihove oči štite od UV sunčevih zraka. Ljudi idu u Yappy Hour kako bi svojim psima pružili zabavu i socijalizaciju (Greenebaum, 2004, 128).

Studija koju je proveo Serpell 1996. godine ukazuje na to kako postoje razlike u percepciji kućnih ljubimaca s obzirom na vrstu životinje. Vlasnici pasa svoje ljubimce smatraju zaigranijima, aktivnijima, osjećajnijima, otvorenijima, manje agresivnima prema drugim ljudima nego što to smatraju vlasnici mačaka za svoje ljubimce. Prema tim rezultatima moglo bi se zaključiti kako su ljudi najviše privrženi psima (Johnson, Garrity i Stallones, Siegel prema Ombla, 2012, 60).

U istraživanju koje su proveli Bekova i Makenov utvrdilo se da postoje značajne razlike između posjedovanja kućnih ljubimaca u višekatnicama i prizemnim zgradama. Značajno više kućanstava u prizemnim zgradama posjeduje pse dok u višekatnicama dosta manje. Također su postojale razlike i u spolu pasa, različitim pasminama, uloga pasa u obitelji i sl. Većina vlasnika pasa imala je jednog psa dok je postojala veća vjerojatnost da će stanovnici prizemnih zgrada imati više pasa. Također stanovnici prizemnih zgrada većinom su imali muške pse dok stanovnicima višekatnica spol psa nije imala značajnu ulogu. U višekatnicama su stanovnici većinom imali pse s pedigreeom te su popularnije pasmine bile one manjeg rasta dok su u prizemnicama prevladavali mješanci srednjeg rasta. Stanovnici u višekatnicama su držali svoje pse u stanu te su ih većinom vodili u šetnju dva puta dnevno ili više. Stanovnici prizemnih zgrada svoje su pse većinom držali vani u dvorištu. Vlasnici u višekatnicama su češće cijepili svoje pse te ih vodili kod veterinara na pregleda od vlasnika u prizemnicama. U prizemnim zgradama pas je uglavnom prvenstveno bio čuvar dok je u višekatnicama bio smatran članom

obitelji ili prijateljem. Većina vlasnika višekratnica je izjavila da jako voli svoje pse i te osjećaje pokazuju zagrljajima, poljupcima te razgovorima sa psom (Bekova i Makenov, 2018, 424-429).

2.1 Razlozi posjedovanja kućnih ljubimaca

S godinama posjedovanje kućnih ljubimaca u Americi je poraslo. Prema podacima Američke udruge za proizvode za kućne ljubimce (APPA) od 2017 do 2018 68% kućanstava posjeduje kućnog ljubimca. 1998. kad je APPA provela prvo istraživanje 56% američkih kućanstava posjedovalo je kućnog ljubimca tako da se tu može vidjeti značajan rast. Velik broj istraživanja utvrđuje da je vjerojatnije da će kućne ljubimce imati ljudi koji imaju djecu nego oni bez djece (Fine, 2019, 2-5). Fine 2014. godine navodi kako većina roditelja nabavlja kućne ljubimce za svoju djecu kako bi ih naučili o brizi i odgovornosti te kako bi im pružili mogućnost druženja i ljubavi. Fine također ističe kako roditelji smatraju da su djeca vrlo uključena u brigu o kućnim ljubimcima i igranje s njima (Fine prema Fine, 2019, 5). Mnogi ljudi svoje kućne ljubimce smatraju djecom, sebe nazivaju mamom ili tatom, razgovaraju sa svojim kućnim ljubimcima (Archer prema Fine, 2019, 5).

Black i drugi su 2009. god. otkrili kako adolescenti pokazuju privrženost i povjerenje prema svojim kućnim ljubimcima te kako će njima pokazati svoje osjećaje i misli koje ne bi drugima. Oni su također pronašli povezanost između visokog samopoštovanja i privrženosti adolescenata kućnim ljubimcima jer do niskog samopouzdanja dolazi uslijed usamljenosti. Nadalje navode kako kućni ljubimci mogu ublažiti suicidalno ponašanje jer štite od usamljenosti (Black i sur. prema Piper i Uttley, 2019, 54). Purewal i sur. smatraju kako posjedovanje kućnih ljubimaca kod adolescenata dovodi do povećanja socijalne kompetencije, društvenih veza, ponašanja u društvu i socijalne interakcije. Istraživanja pokazuju kako posjedovanje kućnog ljubimca u djetinjstvu i adolescenciji može pomoći kod usvajanja jezika, poboljšanja verbalnih vještina te poboljšava pamćenje i pažnju (Purewal i sur. prema Piper i Uttley, 2019, 54). Schvaneveldt i sur. zaključuju kako adolescenti najčešće žele kućnog ljubimca iz dva razloga, a to su fizičko društvo i socijalna podrška. Prvi razlog se odnosi na maženje s životinjom, a drugi na to da kućni ljubimci olakšavaju stvaranje društvenih veza s drugim ljudima (Schvaneveldt i sur. prema Piper i Uttley, 2019, 54-55).

U istraživanju koje je provela Leigh Petersen 2011. godine sudionici su naveli različite razloge zašto su željeli psa, a većina ih je rekla zato što su željeli društvo ili zato što su bili usamljeni ili su živjeli sami. Za neke ljude druženje sa psom je značilo provođenje vremena sa

psom što je više moguće. Neki su sudionici naveli da su željeli psa kao zamjenu za psa kojeg su prije imali ili ako su odrasli sa psom pa su se navikli na to da imaju psa. Ljudi su također imali pse kako bi pokazali tko su ili tko bi željeli biti te kako bi postali odgovorniji. To je posebno značajno za mlade ljude koji po prvi put počnu živjeti sami odvojeno od roditelja. Jedna skupina sudionika je pse koristila kao mjerilo jesu li spremni postati roditelji ili bi li mogli funkcionirati kao obitelj. Nekoliko sudionika je navelo da je razlog zašto su nabavili psa radi zaštite. Neki su se sudionici odlučili za psa kako bi utjecali na život nekog člana obitelji kao npr. jedna sudionica koja je nabavila psa jer joj i dijete i suprug imaju autizam. Sudionici su koristili svoje pse za druženje s drugim ljudima. Naveli su kako u parkovima dok su u šetnji sa svojim psom uživaju razgovarati s drugim vlasnicima pasa. Vlasnici pasa se uglavnom vole družiti s drugim vlasnicima pasa. Jedan sudionik je kao razlog toga naveo kako većina ljudi koje poznaje imaju pse te da zbog toga više vjeruje ljudima koji imaju pse. Psi potiču interakciju između vlasnika pasa i onih koji vole pse. Psi privlače ljude, a posebno štenci jer se ljudi uvijek moraju zaustaviti kako bi ih pomazili, slikali ih ili im se obratili. Slatki štenci jednostavno privlače ljude. Vlasnici pasa često svoj cijeli život prilagođavaju psu, svoje rutine i aktivnosti usklađuju prema potrebama svog psa. Ljudi humaniziraju svoje pse na više načina. Upotrebljavaju poseban jezik kako bi naglasili da se njihove pse treba tretirati kao ljude. Također ih humaniziraju imenima koja im pridaju jer psi često imaju imena koja se obično više povezuju s ljudima. Još jedan način kako ih humaniziraju je da se prema njima ponašaju kao prema djeci (Leigh Petersen, 2011, 3-10).

Velik broj autora navodi da ljude privlače kućni ljubimci. Neki autori smatraju da kućni ljubimci općenito ekonomski nisu korisni već da njihova privlačnost proizlazi iz sentimentalnih čimbenika. Wilson smatra da postoji instinktivna veza između ljudi i drugih živih bića, a posebno životinja. To dijelom može objasniti zašto ljudi drže kućne ljubimce. Archer smatra da je kombinacija urođenih osobina ljudi i životinja odgovorna za to zašto ljudi imaju kućne ljubimce. Postoje fizičke karakteristike kućnih ljubimaca koje ih čine privlačnima, a to su njihove velike glave, velike okrugle oči, meko krzno, spontanost, radoznalost itd. Archer također smatra da kućni ljubimci služe emocionalnoj svrsi i da ljudima pružaju ljubav i društvo. Jedna od najvećih kvaliteta kućnih ljubimaca je ljubav koju pružaju (Wrye, 2009, 1040-1042).

Jedno od glavnih pitanja u vezi kućnih ljubimaca je zašto ih ljude imaju. Kućne ljubimce može se voljeti, može ih se tretirati kao članove obitelji, prijatelje, izvore podrške, ali i kao objekte frustracije, štetočine, smetnje ili žrtve (Shell prema Wrye, 2009, 1039). Prema ovome se vidi da se ljudi prema kućnim ljubimcima mogu odnositi na različite i dvosmislene načine.

Prema Tuanu takvo različito, suprotno ponašanje može se pojavljivati zajedno u odnosu ljudi prema kućnim ljubimcima. Tuan tvrdi da ljudima osjećaj kontrole i to posebno kontrole nad prirodom stvara osjećaj zadovoljstva. Prema njemu čak i ljudsko obožavanje kućnih ljubimaca predstavlja jedan način vršenja kontrole. Ljudi kontroliraju što životinje jedu, kamo idu, kada i gdje obavljaju nuždu, treniraju ih da izvode različite trikove, da se igraju s ljudima i to predstavlja jednu vrstu dominacije nad kućnim ljubimcima (Wrye, 2009, 1039-1040).

U istraživanju koje je provela Reyes Uribe 2020. godine o motivacijama za posjedovanje kućnih ljubimaca u kasnoj odrasloj dobi na sudionicima od 65 do 89 godina sudionici tijekom intervjua pokazali jasno razumijevanje o tome kako se brinuti o kućnim ljubimcima te kako im pokazivati veliku ljubav. Glavni čimbenici koji su utjecali na njihovu želju da imaju kućnog ljubimca bili su naklonost, pozitivni osjećaji, empatija. Svoju ljubav prema kućnim ljubimcima uglavnom su stekli u ranijoj dobi tijekom odrastanja. Imali su tijekom života više kućnih ljubimaca i mnogo lijepih sjećanja na njih. Većina sudionika navela je kako su im ljubav prema kućnim ljubimcima prenijeli njihovi roditelji. Utvrđeno je da je posjedovanje kućnih ljubimaca motivirano i zbog koristi koje pružaju kućni ljubimci kao što su određene aktivnosti za vlasnike. Jedna ispitanica je navela kako je jedan od razloga zašto je htjela kućnog ljubimca bolje suočavanje s oštećenjem sluha. Ova studija je pokazala da kućni ljubimci pomažu starijim osobama da zadovolje svoje potrebe povezanosti i osjećaja pripadnosti koje su obično u toj dobi otežane zbog smanjenih mogućnosti za interakciju uslijed smrti njihovih mnogih prijatelja i rođaka, odlaska djece od kuće, slabijih mogućnosti kretanja i sl. Dobra komunikacija između ljubimaca i njihovih vlasnika uključuje povjerenje. Sudionici su bili dobro upoznati s ponašanjem svojih ljubimaca što im je pomoglo u procjeni namjera i osobnosti drugih ljudi. Nekoliko je sudionika reklo da kada njihov sadašnji kućni ljubimac umre neće ga zamijeniti zbog svog trenutnog i budućeg zdravstvenog stanja (Reyes Uribe, 2020, 94-98).

2.2 Okrutnost prema životinjama

Kad se o životinjama razmišlja kao o „drugima“ ili „različitima“ čini ih se podređenima ljudima. To se naziva specizam. Taj izraz je prvi upotrijebio psiholog Richard Ryder. Specizam se definira kao diskriminacija protiv ili iskorištavanje određenih životinjskih vrsta od strane ljudi. Pojavom pojma specizma došlo je do rasprava o tome što razlikuje ljude od ostalih životinja. Dugo vremena vladalo je mišljenje da životinje nisu razumna bića već da samo ljudi posjeduju razum. Smatralo se da životinje s obzirom da ne govore ne mogu ni misliti. 1970-ih se to stajalište polako počelo mijenjati i to pojavom kognitivne etologije. To polje proučava

mentalna iskustva životinja. Znanstvenici su proveli brojne studije o kognitivnim i emocionalnim sposobnostima životinja. (Irvine, 2008, 1957-1958).

Specizam ne treba shvatiti samo kao oblik predrasude prema životinjama već je specizam, poput rasizma i seksizma, duboko ukorijenjen u strukturi društva. Iskorištavanje životinja često se normalizira time da se tvrdi da je to normalno i urođeno svim ljudima. Iako se mnogi ljudi bore protiv rasizma i seksizma u samima sebi, svojim razmišljanjima i govoru rijetko razmišljaju o specizmu i kako se protiv njega izboriti. Životinje spadaju u potlačenu skupinu. Nibert tvrdi da potlačenost životinja dovodi i do drugih oblika ugnjetavanja i iskorištavanja. On smatra da eksploatacija može prestati kada se reformiraju ekonomski i kulturni sustavi koji podržavaju ugnjetavanje. Velik broj aktivista i znanstvenika koji se bore za društvenu pravdu ignoriraju ugnjetavanje životinja. Razlog tome je je vjerojatno to što većina ljudi specizam ne prepoznaje kao oblik ugnjetavanja (Irvine, 2008, 1959-1961).

Stručnjaci za dobrobit životinja odavno su prepoznali da se okrutnost prema životinjama može pojavljivati zajedno s drugim oblicima nasilja. Smatraju da nasilno ponašanje počinje zlostavljanjem životinja tijekom djetinjstva. Zlostavljač kasnije prijeđe na druge oblike nasilja obično prema ljudima. Arluke je intervjuirao studente koji su priznali da su ozlijedili ili ubili životinju kao djeca. Sramota studenata zbog njihovih postupaka upućuje na to da su takvo da se tako više ne ponašaju. Njegovo istraživanje pokazuje da okrutnost prema životinjama može postojati zajedno s drugim oblicima kriminala, ali prva vrsta nasilja ne predviđa nužno drugu. On smatra da je povezanost između okrutnosti prema životinjama i drugih oblika nasilja uzeta i prihvaćena bez pouzdanog empirijskog istraživanja. Suzanne R. Goodney Lea (2007.) ispitala je učestalost okrutnosti prema životinjama tijekom djetinjstva, rodne razlike u stopama okrutnosti prema životinjama i korelaciju između okrutnosti prema životinjama u djetinjstvu i nasilja prema njima kasnije u životu. Nije pronašla izravnu povezanost između okrutnosti prema životinjama i nasilja prema ljudima no pronašla je poveznicu između okrutnosti i drugih antisocijalnih ponašanja kao što su tučnjava i maltretiranje u djetinjstvu i mladosti. Zilney je utvrdila da počinjena djela zlostavljanja životinja u djetinjstvu, posebice adolescenciji, predviđaju obiteljsko partnersko zlostavljanje, ali ne i generalizirano nasilje. Otkrila je da brojni čimbenici pa tako i jednostavno biti muško predviđaju potencijalno zlostavljanje životinja. U istraživanju Clifton Flynna o odnosu zlostavljanja životinja i fizičkom nasilju nad intimnim partnerom iz 2000. god. zlostavljane žene otkrile su da su njihovi partneri često zlostavljali svoje kućne ljubimce kako bi time emocionalno zlostavljali same žene. Žene su često emocionalnu potporu pronalazile u svojim kućnim ljubimcima te su čak odgađale

napuštanje svog nasilnog partnera zbog straha da će nautiti njihovim kućnim ljubimcima. Amy Fitzgerald otkrila je da životinje pomažu zlostavljanim ženama da se odupru emocionalnim učincima premlaćivanja (Irvine, 2008, 1961-1963).

U studiji o klijentima u skloništu za zlostavljanje žena u Utahu u kojoj je Ascione 1998. god. prvi istraživao zlostavljanje kućnih ljubimaca u životima pretučenih žena, 71% žena s kućnim ljubimcima prijavile su da je njihovim kućnim ljubimcima prijetio, zlostavljalo ih te ih čak i ubio njihov muški partner. Jedna mogućnost zašto napadači ozljeđuju životinje je čvrsta veza između žene i njezinog kućnog ljubimca. Takvo ponašanje može se dogoditi zbog ljubomore te kao pokušaj povrjeđivanja žene. Kućni ljubimci imaju važnu ulogu u nasilnim vezama. Zbog emocionalne povezanosti, brige prema kućnim ljubimcima može se uvidjeti kako zlostavljane žene svoje kućne ljubimce smatraju članovima obitelji (Clifton, 2000, 102-103).

Nekoliko studija pokazalo je da ljudi koji imaju kućne ljubimce na njih gledaju kao na članove obitelji (Albert & Bulcroft, Kajin, Siegel prema Clifton, 2000, 105). Velik broj žena svoje kućne ljubimce smatra djecom, članovima obitelji. Nisu samo odrasli ti koji kućne ljubimce smatraju članovima obitelji već i djeca. To što se kućni ljubimci smatraju članovima obitelji čini ih ranjivima za nasilje od strane drugih članova obitelji. Oni su često žrtve obiteljskog nasilja zbog toga što se smatraju manjim i nižim bićima od ljudi, smatraju se vlasništvom te zato što nemaju mogućnost suprotstavljanja zlostavljanju. Primarna svrha zlostavljanja kućnih ljubimaca od strane muškaraca je povrjeđivanje, teroriziranje i zastrašivanje žena. Pokušaji partnera da kontrolira i povrjeđuje ženu preko njenih kućnih ljubimaca pokazuje da muškarci vide kućne ljubimce kao dio žene, njezin „produžetak“. Zlostavljanje kućnih ljubimaca također ima utjecaja i na djecu jer zlostavljanje kućnih ljubimaca također dovodi i do emocionalnog zlostavljanja djece nad kojima se onda vrši kontrola, zastrašivanje i teror. (Clifton, 2000, 107-113).

Postoji povezanost između zlostavljanja životinja i zlostavljanja ostalih članova obitelji. To se može vidjeti iz brojnih istraživanja u kojima su istraživači pronašli kako žene u skloništima za žrtve obiteljskog nasilja imaju 11 puta veću vjerojatnost da će prijaviti da je njihov partner ozlijedio ili čak ubio njihovog kućnog ljubimca nego oni koji nisu doživjeli obiteljsko nasilje (Ascione i sur. prema Stevenson, 2009, 1).

Mnogi stručnjaci za mentalno zdravlje povezuju okrutnost prema životinjama s agresivnim ponašanjem (Stevenson, 2009, 1). Okrutnost prema životinjama simptom je poremećaja ponašanja koji se javlja u djetinjstvu te se uglavnom iskazuje agresijom (American Psychiatric

Association prema Stevenson, 2009, 2). U medijima i akademskim istraživanjima mogu se pronaći brojni dokazi koji povezuju okrutnost prema životinjama u djetinjstvu sa serijskim ubojicama (Stevenson, 2009, 2). Prema Ascionu okrutnost prema životinjama dio je antisocijalnog i agresivnog načina života (Ascion prema Stevenson, 2009, 2).

Kod žrtava nasilja ne bi se trebalo fokusirati samo na ljude već i na životinje s obzirom da i one imaju sposobnost patnje, mogu osjetiti bol, tugu, strah i radost. Životinje sve češće postaju ravnopravni članovi obitelji. Nasilje u obitelji pogađa sve članove pa tako i kućne ljubimce. Životinje uglavnom predstavljaju pozitivnu točku u našim životima no unatoč tome mogu se koristiti kao sredstvo povrjeđivanja druge osobe (Stevenson, 2009, 3). Odnos ljudi i kućnih ljubimaca obilježen je odgovornošću i ranjivošću jer ljudi imaju odgovornost brinuti se o kućnim ljubimcima te im omogućiti sve što im je potrebno za preživljavanje no to dovodi i ranjivosti kućnih ljubimaca jer su ih ljudi svojom brigom učinili zapravo nesposobnima da se brinu sami o sebi. Ta njihova ranjivost čini ih podložnima nasilju (Stevenson, 2009, 3). Adams smatra da u situacijama obiteljskog nasilja muž nasilničkim ponašanjem prema kućnom ljubimca uništava jedini ženin izvor utjehe i ljubavi (Adams prema Stevenson, 2009, 13). Životinje pružaju žrtvama obiteljskog nasilja iznimnu podršku. Prijetnje životinjama mogu se koristiti kako bi se osigurala poslušnost žrtve zlostavljaču ili mogu biti sredstvo zadržavanja partera u vezi (Stevenson, 2009, 13-14).

2.3 Utjecaj pandemije na odnos ljudi prema kućnim ljubimcima

Odgovornost koja dolazi s kućnim ljubimcima može se dodatno povećati te uzrokovati veći stres tijekom pandemije COVID-19. To se očituje u poremećaju rutine te povećanoj brizi o potrebama ljubimca. Posjedovanje kućnih ljubimaca tijekom pandemije može biti izazovnije zbog veće izloženosti radi zadovoljavanja potreba kućnih ljubimaca. S obzirom na nemogućnost fizičkog kontakta s drugim ljudima tijekom pandemije zbog potrebe za socijalnom distancom kućni ljubimci su mogli grljenjem, maženjem i milovanjem pružiti utjehu. Kućni ljubimci mogu smanjiti osjećaj usamljenosti i to posebno kod starijih ljudi tako što pružaju društvo i emocionalnu podršku. No neka nedavna istraživanja navode kako upravo privrženost kućnim ljubimcima može biti povezana s većom psihičkom ranjivošću i to posebno tijekom pandemije COVID-19 (Applebaum i sur., 2021, 2).

Provelo se veliko istraživanje u SAD-u u kojem su uzorak bili vlasnici kućnih ljubimaca s ciljem procjene utjecaja odnosa s kućnim ljubimcima tijekom COVID-19 na ljudsko zdravlje.

U istraživanju su se analizirale prednosti i nedostaci života s kućnim ljubimcima te savjeti za one koji žive s kućnim ljubimcima u budućim pandemijama. Rezultati istraživanja pokazuju da se snaga privrženosti kućnim ljubimcima nije znatno razlikovala između mlađih i starijih skupina. Kao pozitivne strane vezane uz život s kućnim ljubimcima tijekom pandemije sudionici su uglavnom navodili društvo, više vremena provedenog zajedno, odvratanje pažnje, pružanje životnog smisla, ljubav, podrška, oslobađanje od stresa. Sudionici su često naglašavali kako su im kućni ljubimci bili izvrsno društvo tijekom pandemije kako su provodili više vremena kod kuće bez kontakta s drugim ljudima. Pozitivni aspekt provođenja više vremena s kućnim ljubimcem je povezan s druženjem. Još jedan pozitivni aspekt bila je distrakcija koju ljubimci pružaju starijim osoba jer zahvaljujući njima mogli su se usredotočiti na neke zabavnije stvari te nisu toliko bili usredotočeni na rasprave o virusu. Stariji sudionici su izjavili kako su im kućni ljubimci pružali podršku tijekom pandemije te su im pomogli da budu manje pod stresom. Sudionici su navodili kako im njihovi kućni ljubimci pružaju bezuvjetnu ljubav i daju im svrhu u životu. Starije osobe su općenito navele više prednosti u životu s kućnim ljubimcima tijekom pandemije COVID-19 nego nedostataka. Nedostaci koje su navodili uključivali su opću zabrinutost, otežan pristup veterinarskoj skrbi, poteškoće u nabavi potrebne hrane i ostalih potrepština te financijska briga. Tijekom pandemije opće brige sudionika oko kućnih ljubimaca su se povećale. Neki su navodili da su se brinuli oko toga što će biti s njihovim ljubimcem ako se oni razbole i završe u bolnici. Prema mišljenju sudionika pandemija je otežala i provođenje nekih grupnih aktivnosti kao što je posjećivanje parkova te da zbog toga njihovi ljubimci nisu mogli biti u kontaktu s drugim životinjama (Applebaum i sur., 2021, 4-6).

U vrijeme pandemije ljudi u kućnim ljubimcima pronalaze zajedništvo, bliskost koju zbog uvjeta pandemije nisu bili u mogućnosti dobiti od drugih ljudi. Smatra se da kućni ljubimci obogaćuju živote ljudi. Životinje mogu doprinijeti ljudima na razne načine kao npr. da omogućuju društvenu interakciju svojim vlasnicima, potiču ih na tjelevoježbu, pružaju emocionalnu podršku i povezanost (Vincent i sur., 2020, 112-113). Posjedovanje kućnih ljubimaca može dovesti do viših razina društvene interakcije te zdravijeg susjedstva jer vlasnici kućnih ljubimaca mogu lakše komunicirati sa svojim susjedima i tako stvoriti neke nove odnose i prijateljstva (Wood, Martin, Christian, Nathan i sur. prema Vincent i sur., 2020, 113-114).

Pandemija korona virusa dovela je do velike ekonomske krize, brojni ljudi su izgubili svoje poslove pa time i prihode te u takvim situacijama briga i dodatni troškovi potrebni za kućne ljubimce nekim su ljudima bili izvan mogućnosti pa su brojni ljudi napustili svoje kućne

ljubimce. U takvim situacijama financijski problemi nekima postanu važniji od odnosa s kućnim ljubimcem te ih zbog prevelikog tereta napuste (Vincent i sur., 2020, 115).

Pandemija je također dovela do toga da su ljudi morali promijeniti svoje rutine s kućnim ljubimcima zbog povećane količine vremena provedenog u zatvorenom kod kuće. Kako je velik broj ljudi počeo raditi od kuće i tu je dolazilo do nekih problema jer kućni ljubimci nisu bili svjesni da bi u tim trenucima trebali biti tihi i držati se podalje od vlasnika. Tijekom pandemije bilo je izazovno održavati tjelesno zdravlje i dobrobit kućnih ljubimaca jer je bilo nezgodno doći do veterinarske klinike (Vincent i sur., 2020, 116-118).

3. Uloge kućnih ljubimaca

Sanders u svom radu o interakcijama između ljudi i pasa tvrdi da psi imaju sposobnost konstruiranja značenja – mogu definirati situacije i osmisliti planove djelovanja. Psi mijenjaju svoje ponašanje u odnosu na povratnu informaciju drugih pasa ili ljudi. Zbog sposobnosti pasa da komuniciraju s nama na složenoj i intimnoj razini, često ih upoznajemo jednako dobro kao što poznajemo druge ljude. Dajemo im status „osoba“. Životinje sebe mogu vidjeti kao objekte, unatoč njihovoj nesposobnosti da govore. Prema intervjuima s čuvarima pasa i mačaka interakcija između ljudi i životinja doprinosi ljudskoj samosvijesti. Rad Janet i Stevena Algera ispituje interakcije među mačkama i među mačkama i ljudima. Unutar skloništa mačaka oni su vidjeli sposobnost mačaka da uče od drugih, njihovu suradnju, prilagodbu i složenost ponašanja. Istraživanja o interakciji ljudi i životinja većinom se temelje na perspektivi simboličkog interakcionizma no tu se dovodi u pitanje interakcionistički naglasak na govornom jeziku jer primjerice pamćenje, znanje i osjećaji ne ovise nužno o govoru. Time se može zaključiti da iako životinje nemaju sposobnost govora mogu imati sposobnost pamćenja, znanja i osjećaja (Irvine, 2008, 1663-1965).

Kućni ljubimci sve više se smatraju članovima obitelji. Ljudi ih izvode u šetnju, igraju se s njima, brinu se o njima, hrane ih pa čak i razgovaraju s njima. Ta veza ljudi i kućnih ljubimaca, prema mnogim istraživanjima, dobra je za ljudsko zdravlje. Prema nekoliko studija, djeca koja odrastaju sa psom ili bilo kojim drugim kućnim ljubimcem u svom domu razvijaju više ljubavi, privrženosti i nižu razinu stresa. Ljudi sve više uključuju svoje ljubimce u obiteljska događanja i zabave (Hans, 2022).

Većina istraživanja pokazuje da uloga kućnih ljubimaca koja se najviše cijeni nije njihov utjecaj na poboljšanje zdravlja već uloga druženja koju pružaju ljudima. Kućni ljubimci se smatraju prijateljima ljudi. Oni ljudi koji izgube svoje kućne ljubimce doživljavaju veliku tugu i žalost koje mogu dovesti do depresije (Shell prema Wrye, 2009, 1043). Teško je definirati kućne ljubimce jer ne postoje određene karakteristike koje razlikuju kućne ljubimce od ostalih životinja. Zapravo većina karakteristika je zajednička i jednima i drugima. Kućne ljubimce su konstruirali ljudi svojim ponašanjem prema njima. Ono što možda najviše razlikuje kućne ljubimce od ostalih životinja je to što se oni ne jedu (Wrye, 2009, 1043-1046).

Vizek-Vidović, Arambašić, Keresteš, Kuterovac-Jagodić, Vlahović-Štetić 2001. god. u studiji koju su proveli našli su kako su oni ispitanici koji su imali kućnog ljubimca u djetinjstvu i studentskoj dobi bili više empatični te je za njih bilo vjerojatnije da će izabrati profesiju u

kojoj će nekome pomagati (Vizek-Vidović i sur. prema Ombla, 2012, 63). Daly i Morton su 2006. god. proveli istraživanje u kojem se analizirali odnos veze vlasnik-ljubimac i empatije. Kod 155 učenika osnovne škole utvrdili su kako su ona djeca koja su imala i psa i mačku bila empatičnija od one djece koja su imala ili psa ili mačku te djece koja nisu imala kućnog ljubimca. Također ona djeca koja su bila privrženija svojem ljubimcu bila su empatičnija od one djece koja su bila manje privržena svom ljubimcu (Ombla, 2012, 63).

Životinje imaju različite uloge u cijelom životnom vijeku ljudi. Unutar obitelji kućni ljubimci imaju različiti utjecaj na svakog pojedinog člana obitelji. Kućni ljubimci doprinose obitelji i svakodnevnom životu. Djeca u kućnim ljubimcima pronalaze podršku, emocionalno utočište dok starije osobe uz pomoć kućnih ljubimaca mogu imati aktivniji život. Kućni ljubimci predstavljaju važan dio djetetovog društvenog i emocionalnog razvoja. Kućni ljubimci uče djecu odgovornosti i empatiji (Fine, 2019, 15).

Kućni ljubimci mogu imati različite funkcije. Oni imaju ulogu u mogućnostima interakcija i druženja među ljudima. Također mogu služiti i kao dopuna pa i zamjena za ljude u društvenoj interakciji. Ta zamjena za ljude može biti pozitivna time što kućni ljubimci mogu poslužiti kao prijatelji no isto tako može biti i negativna jer ih se može tretirati kao zamjenske neprijatelje nad kojima se izvršava fizičko zlostavljanje. Nanošenjem boli kućnim ljubimcima može se kontrolirati nekog člana obitelji (Veevers prema Clifton, 2000, 101).

Siegal tvrdi da velik broj studija pokazuje kako kućni ljubimci mogu doprinijeti mentalnom i fizičkom zdravlju. U njegovom radu navodi se kako privrženost ljudi kućnim ljubimcima dovodi do smanjenja stresa. Kućni ljubimci pružaju osjećaj sigurnosti te smanjuju tjeskobu i stres što dovodi do poboljšanja zdravlja. Friedmann je došao do spoznaje kako posjedovanje kućnih ljubimaca povećava šansu ljudi za preživljavanje srčanog udara za više od 20%. Druženje i vrijeme provedeno s kućnim ljubimcima većinu ljudi čini sretnima (Siegal prema Wrye, 2009, 1043).

Psima se pripisuju različite uloge unutar obitelji, a najčešće uloga djeteta. Pojedinci koji se prema psima ponašaju kao prema djeci mogu se podijeliti u tri kategorije, a to su samci ili oni pojedinci koji ne mogu imati djece, mladi parovi, stariji parovi čija su djeca iselila (Leigh Petersen, 2011, 1). Velik broj ljudi koji uz djecu imaju psa prema njima se ponašaju jednako što često dovodi do toga da djeca, a posebno ona bez braće i sestara psa smatraju bratom ili sestrom (Anderson prema Leigh Petersen, 2011, 1).

Jedna od brojnih uloga koje psi imaju za ljude je i zaštita odnosno ljudi ih smatraju zaštitnicima (Leigh Petersen, 2011, 2). Npr. djeci psi mogu predstavljati roditeljsku figuru koja je uvijek tu za njih što im onda pruža osjećaj zaštite (Veevers prema Leigh Petersen, 2011, 2). Najčešći način kako ljudi percipiraju psa je kao čovjekovog najboljeg prijatelja. To se dobro vidi u tome koliko psi olakšavaju svakodnevne interakcije ljudi (Leigh Petersen, 2011, 2). Psi omogućuju ljudima da lakše stupe u kontakt jedni s drugima (Veevers prema Leigh Petersen, 2011, 2-3).

U većini slučajeva u prošlosti, ljudi su se sprijateljili sa životinjama zbog druženja, lova i sigurnosti. Znanost se trenutno bavi otkrićima koja pokazuju da psi možda imaju naprednije kognitivne vještine nego što se prije mislilo. To su vještine koje su im pomogle u suživotu s ljudima (Fine, 2019, 5).

Kućni ljubimci mogu smanjiti šanse za razvoj dugoročnih zdravstvenih problema. Nekim istraživanjima je dokazano da ljudi koji nemaju kućne ljubimce imaju veće predispozicije za obolijevanje od srčanog udara od onih ljudi koji imaju kućne ljubimce. Prilikom oporavka od teškog zdravstvenog stanja oni koji imaju kućne ljubimce brže se oporavljaju (Wells prema Fine, 2019, 16). Životinje omogućuju ljudima da lakše ulaze u društvene interakcije jer uvijek pružaju laganu i zabavnu temu za razgovor (Fine, 2019, 16).

Chandler je provela istraživanje koje je uključivalo deset odraslih vlasnika kućnih ljubimaca. Istraživanjem se željelo ispitati utječu li kućni ljubimci i kako na različita područja dobrobiti vlasnika kućnih ljubimaca. Svih 10 sudionika je izjavilo kako kućni ljubimci imaju pozitivan utjecaj na njihovo i psihičko i fizičko stanje. Navodili su kako im pomažu da se osjećaju dobro, da ih čine sretnima, da ih bezuvjetno vole, smanjuju stres, pomažu u opuštanju, pružaju utjehu i razumijevanje te da pružaju emocionalnu potporu. Unatoč ovim pozitivnim učincima kućnih ljubimaca na vlasnike svi sudionici su također naveli i neke negativne utjecaje na njih. Neki od tih negativnih utjecaja su da im kućni ljubimci stvaraju frustraciju zbog uništavanja stvari, lošeg ponašanja, izazivanja osjećaja krivnje uslijed nedovoljnog vremena provedenog s kućnim ljubimcem, neki vlasnici su naveli kako osjećaju strah kada pomisle da će njihov kućni ljubimac jednom umrijeti. Svi sudionici su naveli kako svog kućnog ljubimca smatraju osobom, članom obitelji, smatraju ga djetetom, a sebe roditeljima ili skrbnicima. 9 od 10 sudionika je navelo kako im njihov kućni ljubimac pruža osjećaj odgovornosti, značenja i svrhe. Također su rekli kako su im kućni ljubimci uveli strukturu u život zbog raznih obveza kao što su hranjenje, vježbanje, vrijeme za igru i maženje. 9 od 10 sudionika je navelo kako odgovornost za kućnog ljubimca ima negativan utjecaj zbog npr. financijskog tereta, brige i

vremena potrebnog za zdravstvene probleme, vrijeme za treniranje, osjećaj krivnje kod ostavljanja kućnog ljubimca samog kod kuće te ograničenja kod putovanja. Svi sudionici su naveli kako im njihov kućni ljubimac pruža prijateljstvo i društvo, kako im smanjuje osjećaj usamljenosti no dva su sudionika rekla kako se ponekad osjećaju odbačeno kada njihov kućni ljubimac ne želi biti u blizini njih. Svi su sudionici naveli kako su im kućni ljubimci pomogli u poboljšanju društvene interakcije i ostvarivanju veza s drugima. 8 od 10 sudionika izjavilo je kako su im kućni ljubimci ponekad otežavali društvenu interakciju lošim ponašanjem kao što je lajanje i skakanje te zbog posvećenog vremena kućnom ljubimcu ponekad dolazi do manjeg provođenja vremena s drugom osobom. Svih 10 sudionika izjavilo je da im je kućni ljubimac povećao količinu zabave i igre u životu. Također su naveli kako se mnogo više smiju dok su u društvu svog kućnog ljubimca. Svi sudionici su rekli kako im je njihov kućni ljubimac poboljšao fizičko zdravlje jer ih potiče na više kretanja, šetnje, tjelovježbe te na veću brigu oko prehrane s obzirom da paze na prehranu ljubimaca (Chandler, 2019, 103-109).

Studije pokazuju da kućni ljubimci mogu biti izvor emocionalne i društvene potpore svojim vlasnicima te mogu pružiti snažan osjećaj zajedništva (Headey, Meehan i sur.; Bulsara i sur. prema Peterson i Engwall, 2019, 2). Kućni ljubimci mogu služiti kao zamjena za prijatelje, supružnike ili djecu (Veevers prema Peterson i Engwall, 2019, 2). Studije također pokazuju kako žene općenito imaju više empatije i pozitivnih stavova prema životinjama nego muškarci te da žene više kućne ljubimce smatraju članovima obitelji od muškaraca (Herzog, Owens i Grauerholz prema Peterson i Engwall, 2019, 2). Nadalje studije pokazuju da je veća vjerojatnost da žene bez djece razviju majčinsku vezu sa svojim ljubimcem nego one žene koje imaju djecu (Turner prema Peterson i Engwall, 2019, 2). Često se privrženost ljudi bez djece životinjama percipira kao nešto negativno i nezdravo te kao zamjena za djecu (Campbell; Owens prema Peterson i Engwall, 2019, 2).

Mnoge starije osobe u Sjedinjenim državama posjeduju kućne ljubimce. Neke studije procjenjuju kako je posjedovanje kućnih ljubimaca najčešće u srednjim godinama života, a kako ono opada s dobi pa tako manje od 60% osoba od 60 do 69 godina ima kućnog ljubimca te manje od 50% onih od 70 i više godina. Većina vlasnika kućnih ljubimaca u Americi smatra svoje kućne ljubimce članovima obitelji te su im jako privrženi. Kućni ljubimci mogu imati dvojak utjecaj na zdravlje, s jedne strane stvaraju olakšanje, druženje, zabavu no s druge strane mogu predstavljati izuzetan teret što se tiče brige i skrbi. Postoji sve više dokaza kako pozitivni odnosi s kućnim ljubimcem mogu ublažiti utjecaj stresa i stresnih situacija na pojedinca. Starije

se osobe smatraju ranjivom populacijom stoga im briga za kućne ljubimce može biti otežana s obzirom na veći broj određenih zdravstvenih stanja (Applebaum i sur., 2021, 2).

Postoji nekoliko studija koje pokazuju značenje koje kućni ljubimci imaju u obitelji u odnosu na druge članove obitelji. Jednu od studija koja se bavila ovim pitanjem provela je Cain 1985. godine na uzorku od 896 obitelji vojnika u SAD-u. Rezultati pokazuju kako 68% sudionika smatra ljubimce punopravnim članovima obitelji, 70% ih smatra kako upravo kućni ljubimci podižu ukupnu razinu obiteljske sreće. Oko 77% obitelji je izjavilo kako vjeruju da ih njihovi ljubimci razumiju, 73% ih smatra kako kućni ljubimci s njima komuniciraju. Većina obitelji navela je kako su im kućni ljubimci posebno značajni u trenucima usamljenosti, bolesti ili smrti u obitelji (Cain prema Ombla, 2012, 61). 2003. godine Allen iznosi rezultate nekoliko američkih nacionalnih studija koje su pokazale da preko 90% vlasnika kućnih ljubimaca svoje ljubimce smatra važnim članovima obitelji, te kako ih njihove životinje čine smirenijima, sretnijima, te kako se bolje nose sa stresnim situacijama (Ombla, 2012, 61). Turner 2005. navodi kako uloga koju kućni ljubimci zauzimaju u obitelji ovisi o tipu obitelji odnosno o fazi u kojoj se obitelj trenutno nalazi pa tako npr. ljubimci u obiteljima bez djece ili obiteljima u kojima su djeca napustila dom uglavnom zauzimaju ulogu djeteta (Turner prema Ombla, 2012, 61). Kućne ljubimce se smatra onima koji nikad ne kritiziraju i s kojima se može podijeliti najintimnije osjećaje za razliku od ostalih članova obitelji (Ombla, 2012, 61).

3.1 Prednosti i nedostaci posjedovanja kućnih ljubimaca

U istraživanju koje su proveli Hayden-Evans, Milbourn i Neto 2018. godine o vlasništvu pasa iz perspektive ljudi oboljelih od poremećaja osobnosti svi su sudionici smatrali posjedovanje kućnog ljubimca pozitivnim iskustvom koje im je obogatilo život pružajući osjećaj sreće i ljubavi. Glavna prednost posjedovanja kućnog ljubimca bila im je druženje koje su im njihovi kućni ljubimci pružali. Odgovornost koju predstavlja posjedovanje kućnog ljubimca sudionicima je omogućavalo strukturu i rutinu onda kada su se psihički loše osjećali. Sudionici su naveli i neke negativne osjećaje vezane uz posjedovanje kućnih ljubimaca kao što su briga i strah da će im se kućni ljubimci ozlijediti ili umrijeti. Neki su sudionici naveli da su se prema svom ljubimcu osjećali zaštitnički. Sudionici su naveli kako su im kućni ljubimci pomogli u ostvarivanju veza s drugim ljudima te da su im olakšali društvenu interakciju i razvoj prijateljstva preko obostranog interesa za kućne ljubimce ili putem razgovora o kućnim ljubimcima. Neki su sudionici rekli kako su im kućni ljubimci pomogli u poboljšanju odnosa s obitelji i prijateljima. Sudionici su opisali pozitivan utjecaj kućnih ljubimaca na njihovo

mentalno zdravlje. Navodili su da se uz pomoć kućnih ljubimaca češće osjećaju pozitivno bez negativnih misli. Neki sudionici su rekli kako im se uz kućne ljubimce smanjila vjerojatnost za upuštanje u rizična ponašanja kao što je nanošenje štete sebi ili drugima. Nekoliko sudionika je navelo kako njihov kućni ljubimac ima smirujući utjecaj na njihovo raspoloženje. Kućni ljubimci mogu pomoći u vještinama regulacije emocija (Hyden-Evans, Milbourn, Neto, 2018, 4-7).

Mnogi autori naglašavaju brojne fizičke prednosti koje omogućuje odnos ljudi sa životinjama. Neke od tih prednosti su: smanjen broj otkucaja srca, snižen krvni tlak, opuštenije držanje tijela, smanjeni simptomi anksioznosti (Mnogi autori prema Piper i Uttley, 2019, 56).

Neki autori smatraju da posjedovanje kućnih ljubimaca može imati i negativne posljedice kao što su da ljubimac može postati zamjena za ljudske odnose, dom može biti manje higijenski, veći troškovi, uništavanje imovine, otežan odlazak na odmor i putovanja (Cassels i sur., Schvaneveldt i sur. prema Piper i Uttley, 2019, 56).

U članku koji su napisale Peterson i Engwall 2019. god. izneseni su rezultati jednog istraživanja u kojem je cilj bio istražiti proživljena iskustva onih žena koje su dobrovoljno odlučili ne imati djecu. Proveli su se dubinski intervjui s 15 Šveđanki koje su dobrovoljno odlučile ne imati djecu. Prema analizi podataka intervjuirane žene mogle su se podijeliti u dvije kategorije s obzirom na odnose sa životinjama. Prvu kategoriju su činile one žene koje su osjećale snažno oduševljenje kućnim ljubimcima i intenzivnu čežnju za kućnim ljubimcima te one koje su imale kućne ljubimce. Drugu kategoriju su činile žene koje osim toga što nisu imale djecu nisu imale ni kućne ljubimce te su smatrale kako je važno ne biti roditelj kućnih ljubimaca. Odgovornost koja dolazi s posjedovanjem životinja imala je prevelik utjecaj na njihovu želju za slobodom. Ove žene su odgovornost za kućne ljubimce kao i roditeljstvo smatrale nečim što ograničava slobodu i neovisnost pojedinca. Otprilike trećina žena nije željela imati kućne ljubimce iz istog razloga kao što nije željela imati djecu. Odbili su ideju o preuzimanju odgovornosti za hranjenje, čišćenje i pružanje udobnosti kako djeci tako i kućnim ljubimcima (Peterson i Engwall, 2019, 11-12).

4. Metodološki aspekti istraživanja

Istraživanja pokazuju kako većina kućnih ljubimaca ljudima predstavlja bliskog prijatelja s kojim dijele vrijeme, energiju, ljubav te općenito život (Irvine prema Wrye, 2009, 1040). Kućni ljubimci mogu povećati samopoštovanje i osobnu vrijednost čovjeka (Serpell prema Wrye, 2009, 1053). Velik broj istraživanja pokazuje kako postoje spolne razlike u stavovima prema životinjama i ponašanju prema njima. Žene imaju više empatije i pozitivnog stava prema životinjama od muškaraca (Herzog, Ramirez, Signal, Taylor prema Blouin, 2012, 863). Ljudi smatraju kako ih kućni ljubimci smiruju te kako im pružaju ljubav. Također smatraju kako je lakše živjeti s kućnim ljubimcima nego s ljudima. Nekim ljudima odnos s životinjama može biti značajniji i korisniji od onog s ljudima jer smatraju da životinje ne osuđuju ili odbacuju kao što to čine ljudi (Charles prema Jacobs, 2017). Kućni ljubimci sve više se smatraju članovima obitelji. Ljudi ih izvode u šetnju, igraju se s njima, brinu se o njima, hrane ih pa čak i razgovaraju s njima. Ta veza ljudi i kućnih ljubimaca, prema mnogim istraživanjima, dobra je za ljudsko zdravlje (Hans, 2022). Studije pokazuju da kućni ljubimci mogu biti izvor emocionalne i društvene potpore svojim vlasnicima te mogu pružiti snažan osjećaj zajedništva (Headey, Meehan i sur.; Bulsara i sur. prema Peterson i Engwall, 2019, 2).

Predmet ovog istraživanja je utvrđivanje značenja koje kućni ljubimci imaju za svoje vlasnike, koji su to razlozi posjedovanja i neposjedovanja kućnih ljubimaca, kakav utjecaj kućni ljubimci imaju na svoje vlasnike, postoje li razlike u dobnim skupinama te spolne razlike u percepciji svojih kućnih ljubimaca zatim utvrđivanje kakvi su odnosi između vlasnika i njihovih kućnih ljubimaca, koje uloge imaju kućni ljubimci onda prednosti i nedostaci posjedovanja kućnih ljubimaca te utjecaj pandemije Covid-19 na odnos ljudi prema kućnim ljubimcima. Glavni cilj istraživanja je utvrditi značenje koje kućni ljubimci imaju za svoje vlasnike.

Metoda koja se koristila u ovom istraživanju je polustrukturirani intervju. Intervju se najčešće sastoji od niza pitanja koja se postavljaju sugovornicima što je zapravo slično anketi no velika razlika između ankete i intervju je u tome koliko su pitanja standardizirana, odnosno postavljaju li se otvorena ili zatvorena pitanja. Dubinski intervjui većim se dijelom sastoje od otvorenih pitanja čime se mogu lakše ispitati stavovi i mišljenja ispitanika o nekoj temi. Prema standardiziranosti pitanja dubinski intervjui mogu se podijeliti na nestrukturirane i polustrukturirane intervju. Intervju treba započeti s laganijim pitanjima kako bi se stvorila ugodna atmosfera za ispitivača i sugovornika, trebaju se koristiti određene tehnike za postavljanje osjetljivih pitanja. Vrlo je važno osobu koju se intervjuira upoznati s osnovnim ciljevima istraživanja, pravom na odustajanje od intervjuiranja u bilo kojem trenutku te sa

povjerljivošću prikupljenih podataka. Kada se intervju započinje na ovaj način, prije svega, u skladu je s etičkim načelima te također omogućava stvaranje odnosa između istraživača i sugovornika što je ključno za uspješnost intervjua. Tijekom provođenja intervjua istraživač mora pokazati interes za sugovornika i to aktivnim slušanjem što znači da ne sluša samo izgovorene riječi već i da prati neverbalnu komunikaciju sugovornika te da razumije i pravilno interpretira ono što sugovornik govori. Istraživač bi trebao što manje govoriti te prepustiti sugovorniku da vodi glavnu riječ, iznosi svoje stavove i mišljenja te bi istraživač trebao imati ulogu pružanja povratnih informacija, usmjeravanja sugovornika te poticanje na razradu navedenih stavova i mišljenja. Vještine potrebne za kvalitetno provođenje intervjua stječu se komunikacijskim vještinama i iskustvom. Vrijeme trajanja intervjua nije zadano što znači da bi intervju trebao trajati onoliko dugo koliko je potrebno da se postignu ciljevi istraživanja, a da time ne dođe do zamora sugovornika (Pavić, Šundalić, 2021, 244-245).

U intervjuu je riječ o usmenoj komunikaciji između istraživača i sugovornika što može dovesti do poteškoća u komunikaciji stoga je potrebno da istraživač u takvim situacijama potakne sugovornika na daljnje odgovaranje odnosno izražavanje mišljenja (Pavić i Šundalić, 2021). Prema Torchimu, postoji nekoliko tehnika koje u tome mogu pomoći, a to su: tišina, otvoreno poticanje, traženje elaboracije, traženje pojašnjenja i ponavljanje (Torchim prema Pavić i Šundalić, 2021, 246). Tišina unosi malu količinu neugode u komunikacijski proces te tako sugovornika potiče da dalje odgovara na pitanja i detaljnije razlaže svoje mišljenje. Otvoreno poticanje odnosi se na razumijevanje istraživača prema sugovorniku te slaganje s mišljenjem sugovornika. Traženje elaboracije odnosi se na zahtjev istraživača za dodatnu razradu navedenog mišljenja sugovornika zatim pojašnjene se odnosi na zahtjev istraživača za dodatnim pojašnjenjem navedenog stava sugovornika. Kod intervjua, kao i kod ankete, treba izbjegavati sugestivna, dvosmisljena i nejasna pitanja te treba koristiti jezik koji će sudionik razumjeti. Pitanja u intervjuu mogu se podijeliti u tri kategorije, a to su ona koja ispituju stavove i emocije, ona koja ispituju znanje te ona koja ispituju ponašanje (Pavić i Šundalić, 2021, 247).

Kod istraživanja u kojima se podaci prikupljaju intervjuom obično se dobiveni podaci iznose putem transkripta. U transkriptu se navodi izvorna komunikacija tijekom intervjua točno onako kako se i odvijala. Transkripti se kodiraju kako bi istraživač mogao doći do dubljih uvida traženjem već postojećih obrazaca i pravilnosti koji predstavljaju nove spoznaje ili odgovor na postavljena istraživačka pitanja (Pavić i Šundalić, 2021, 248-249).

Istraživanja se gotovo uvijek provode na uzorku, dijelu populacije, zbog ograničenosti različitih resursa (Pavić i Šundalić, 2021, 137). Uzorak ovog istraživanja je ciljani zbog toga što

ga čini točno određena skupina populacije, a to su osobe svih dobnih skupina koje posjeduju kućnog ljubimca. Kad je god moguće u istraživanjima bi trebalo koristiti slučajne uzorke, a ne neslučajne uzorke. Korištenjem slučajnog uzorka uglavnom se povećava i reprezentativnost uzorka s obzirom da slučajno biranje uzorka smanjuje pristranost. Neslučajni uzorak također u nekim slučajevima može biti logičniji izbor i to kad se radi o pilot istraživanju, ako se tolerira veća pogreška ili ako bi korištenje slučajnog uzorka donijelo troškove koji se ne mogu opravdati važnošću dobivenih podataka (Pavić i Šundalić, 2021, 144).

5. Interpretacija rezultata

Prije početka provođenja intervjua sugovornici su bili informirani o svrsi i ciljevima ovog istraživanja, o dobrovoljnosti i anonimnosti intervjua zatim o njihovim pravima na odustajanje od intervjua u bilo kojem trenutku ili pravu da ne odgovore na pojedina pitanja te o potrebama snimanja intervjua.

5.1 Sugovornici u istraživanju

U ovom istraživanju sudjelovalo je 8 sugovornika te su u svrhu anonimnosti istraživanja sugovornicima korišteni pseudonimi. Troje sugovornika su studenti, to su Ana i Antigona koje imaju 21 godinu te Matej koji je u dobi od 22 godine. Zatim Iva koja ima završeno srednjoškolsko obrazovanje, u dobi je od 49 godina i trenutno je nezaposlena. Sljedeći je sugovornik bio Bepo, on ima 24 godine te je po zanimanju brodoplastičar. Među sugovornicima bio je i Ivan u dobi od 63 godine koji je u mirovini. Posljednje dvije sugovornice bile su Antea i Alba koje su obe zaposlene, Antea kao CrossFit trenerica, a Alba kao službenica, Antea ima 30 godina, a Alba 35. Svi sugovornici imaju psa za kućnog ljubimca osim Mateja koji ima mačku.

5.2 Odnosi između vlasnika i njihovih kućnih ljubimaca

5.2.1. Kućni ljubimac kao emocionalna podrška vlasnicima

Kućni ljubimci ljudima su uglavnom emocionalna podrška jer ih ljudi smatraju prijateljima. Ljudi osjećaju kako ih njihovi kućni ljubimci bezuvjetno vole. Ana tvrdi kako joj se njezin kućni ljubimac uvijek veseli kad dođe kući što joj pozitivno djeluje na raspoloženje: ... *kućni ljubimac vas uvijek nekako gleda ka da ste savršeni, voli vas iskreno tako da lipo je kad dođete doma npr. sa posla ili sa faksa i kad vas neko dočeka onako sretan istinski šta ste došli.* Iva također smatra kako njezin pas ima izrazito pozitivan utjecaj na nju i to zbog toga što joj može popraviti raspoloženje i zapravo cijeli dan: *Pa pas ubiti utječe pozitivno zato šta te uveseljava, daje ti razbibrigu, ulipša ti dan, kad ti je recimo nešto loše pa kad se preispituješ uzmeš pasa, prošetaš odma ti se sve razbistri.*

Ima i ljudi koji ne smatraju da im njihov kućni ljubimac znatno utječe na samopoštovanje kao npr. sugovornica Antigona: *Pa na moje samopoštovanje, ne znam, ne igra mi neku veliku ulogu u mom osobnom samopoštovanju jer mislim da sam izgrađena ko osoba, koliko mogu biti, tako da ne igra mi neku veliku ulogu u samopoštovanju.*

5.2.2. Rutine i aktivnosti s kućnim ljubimcem

Svi vlasnici kućnih ljubimaca imaju određene rutine sa svojim ljubimcima što najčešće uključuje šetnju, brigu oko hrane i vode, igru, odlaske kod veterinara te ponekad čak i razgovor s kućnim ljubimcem. Iva uz ove uobičajene rutine naglašava i jednu posebnu rutinu sa svojim psom: ... *navečer recimo rutina ako ja sidnen, legnen, gledat televiziju rutina je svaku večer je ona kraj mene i kad ja iden leć ona ide leć samnon*. Vlasnici imaju i određene rutine sa svojim ljubimcima kada se vraćaju s posla, fakulteta i sl. kao npr. sugovornik Bepo: *Kad dođen doma, uvik mi trči, dođe mi do noge i onda je ja moran dignit i malo pomazit inače se neće smirit, forsirat će da je digneš malo i pomaziš*. Postoje određene razlike što se tiče šetnje sa psima, što ovisi naravno o pasmini pasa, ali i o vlasnicima. Neki ljudi šetaju češće i duže dok neki šetaju kraće: ...*pošto to nije vrsta koja se treba puno istrčavat, ne šetamo puno, ali dovoljno...možda pola sata dnevno smo vani i to je to* (Alba). S druge strane Antea navodi kako je njezin pas živahan te mu je potrebna duža i intezivnija šetnja: *minimalno tri puta dnevno da je istrčavam jer je Bostonski terijer onda ono opsjednuta je sa lopticama i dosta je živahan pas tako da se trudin je istrčavat da bude zadovoljna da se ne pretvori u pasića koji samo postoji i leži doma*.

Sugovornici su se razlikovali prema određenim rutinama s kućnim ljubimcem. Sugovornice su više uključene u brigu o ljubimcu u pogledu hranjenja, šetanja za razliku od sugovornika. To se može vidjeti iz primjera opisa rutina koje Ana provodi s ljubimcem, te onih koje provodi Ivan:

(Ana) *Znači ujutro promijenim vodu i stavim novu hranu, naravno tu ide šetanje, tri puta dnevno, ujutro, popodne i navečer. Ona je kućni ljubimac koji se voli dosta igrat tako da tu ide i igra. Naravno pas zahtijeva i nekakvu njegu tako da tu ide i kupanje, vodimo je na šišanje, ne šišamo je kod kuće.*

(Ivan) *Ja nju samo mazin, nikad je ništa nisan učia, ako žica hranu ja joj dan hranu i to je to. Drugi ukućani, najviše čer se o njoj brinu.*

Rutine s kućnim ljubimcima se razlikuju i što se tiče vrste kućnog ljubimca. Sugovornik Matej koji ima mačku više smatra kako njegov ljubimac ima svoju rutinu koja nije u tolikoj mjeri povezana s vlasnikom: *On ima neku svoju rutinu, nevezano za ikoga iz obitelji kao ide vanka pa se vrati pa jede pa ono napije se, ali ja osobno baš neman neku rutinu sa njin.*

5.3. Značenja kućnih ljubimaca

Kako je to čest slučaj s vlasnicima kućnih ljubimaca, sugovornici su potvrdili da postoji snažna emotivna veza između njih i njihovih kućnih ljubimaca, do te mjere da ih smatraju

članovima obitelji: *Pa psa svog smatran članom obitelji i iskrenim prijateljem, naravno uvijek ga gledam kao psa što i je, ne odnosin se prema njemu baš kao i prema ljudskom biću nego kao prema životinji, ali normalno da mi je kao član obitelji, volim ga jako* (Ana). Matej također naglašava razliku između kućnog ljubimca i ostalih članova obitelji: *Pa predstavlja na neki način još jednog člana obitelji, ali isto tako na distanci nije baš ono član, član obitelji*. Postoje i oni ljudi koji svog kućnog ljubimca ne razlikuju od ljudi, već ih smatraju djecom kao npr. Alba: *Moj kućni ljubimac mi je kao treće dijete...smatram ga kao članom obitelji i jednostavno kao malu bebu koja je i nakon više godina ostaje i dalje mala beba*. Uz to što ljubimci predstavljaju člana obitelji, često predstavljaju i izvor podrške: *Pre dobroćudna je, ne postoji niko bolji u ovoj kući od nje, to je najbolje od svega, predstavlja ti ono nekoga, to je ono neko ko je uvijek dobar kod koga uvijek možeš doći iako je pas i ne priča...* (Bepo).

Smanjenje usamljenosti je još jedan važan aspekt koji se povezuje s posjedovanjem kućnog ljubimca i kojeg naglašava Antea: *Jož, ogromnu sreću i smijeh jer je blesava i unila mi je baš jako lipu, toplu promjenu u život i kako mi je zaručnik pomorac, onda san sama sa njom i osjećan se manje usamljeno, znači mi masu*.

5.3.1. Utjecaj kućnog ljubimca na socijalne interakcije s drugim ljudima

Mnoga istraživanja pokazuju kako kućni ljubimci ljudima pomažu u interakciji s drugima i to najčešće u šetnji s ljubimcem jer pružaju mogućnost upoznavanja novih ljudi, te stalne teme za razgovor i sl. I u ovom istraživanju sugovornici su uglavnom navodili kako im kućni ljubimac pomaže u interakciji: *Pa pomoću nje san se ja počela malo više otvarat prema drugim ljudima dok san prije nekako, ne bi rekla da san u potpunosti bila socijalno anksiozna, ali nije mi nikad bilo do nekog small talk-a sa nepoznatim ljudima, a ovako s njom kroz šetnje, redovito se susrećem sa ili drugim vlasnicima pasa ili samo ljudima kojiima se ona svidila pa su stali i samnon popričali i to mi je sad postalo potpuno prirodno dok mi je prije bilo, rađe bi izbjegla nekakav kontakt (smijeh), sad mi je to sasvim okej* (Antea). Iva također navodi kako u šetnji sa svojim ljubimcem često susreće druge ljude, ulazi u interakcije te smatra kako se pomoću ljubimca može upoznati nove ljude: *Pa u šetnji moga bi pričat do sutra. Čin izađeš vani s pason uvijek imaš iste ljude koje znaš srest pa onda uvijek uđeš u priču s njima, i sto puta se dogodi da dođu nepoznati ljudi pa uvijek su nekakve priče oko pasa tako da kad izađeš s pason uglavnon možeš izgubit i uru vrimena za čakulat. Pogotovo recimo kod starih ljudi, recimo kad me sretnu stare žene sa pason, one su najpričljivije, one bi stale i onda bi one pričale otkad su dobile pasića, šta rade tako da s njima mi je priča na veliko i na široko. Od moje prijateljice*

sestra je našla momka priko pasa jer su se našli u parkiću za pase i tako su se preko pasa ljudi podružili. Oni su izlazili u parkić za pase i tako jedan dan, drugi dan i tako su se ljudi upoznali.

Međutim postoje i drugačija razmišljanja o ostvarivanju interakcija. Sugovornici su navodili kako im njihov kućni ljubimac ne utječe na interakciju s drugim ljudima i to najčešće zbog vrste kućnog ljubimca ili njegovog karaktera: *U šetnji, s obzirom da je moj pas nestašan, baš ne interaktiram s drugim ljudima iskreno, izbjegavam ljude (smijeh)* (Antigona). Ivan ne šeta često sa svojim psom jer je to aktivnost koju obavljaju drugi ukućani, ali navodi kako u društvu kada se priča o psima uvijek spomene svog psa i ima temu s kojom se može uključiti u razgovor: *Ne šetan puno s pason, ali ako se priča o kućnin ljubimcima onda je ja obavezno redovito spomenen čak se ponosin s njom.* Matej, s obzirom da ima mačku, ne odlazi u šetnju s njom, ali također navodi kako je njegov ljubimac često tema razgovora: *Pošto nije baš kao pas pa da s njim šetam okolo, možda oden u kafić ili nešto onda većinon je to kod kuće bude, ali ako dođu neki gosti ako je on u blizini često bude tema razgovora.*

5.3.2. Utjecaj kućnog ljubimca na mentalno zdravlje

Među brojnim dobrobitima koje kućni ljubimci imaju na svoje vlasnike tu su i smanjenje stresa, anksioznosti, depresije, usamljenosti i sl.: *Definitivno smanjuje stres pogotovo nekakvu usamljenost, jednostavno kad ga čovjek i vidi, kako ti se on raduje, onda se stvarno čovjek osjeća nekako mirnije i bolje* (Antigona). Matej je primijetio utjecaj svog kućnog ljubimca na mentalno zdravlje nekih od svojih ukućana, u njegovom slučaju, sestre: *Mogu reć na moju ne baš puno više je do ostalih ukućana npr. do sestre na njezinu anksioznost, depresiju itd.* Bepo navodi kako ga njegov kućni ljubimac smiruje kad se osjeća nervozno: *... ono kad dođeš nervozan doma, pošto isforsira da je digneš odma te nekako smiri.* Ivan smatra kako njegov kućni ljubimac ima ljekoviti utjecaj na njega: *Baš onako nekako ljekovito (smijeh), smanjuje stres. Primjetia san da kod svih ukućana, kad je neko ljut i tako onda Luna dođe se pomaziti i onda te malo oraspoloži i puno mu je bolje.* Unatoč prednostima koje kućni ljubimac ima na mentalno zdravlje u nekim slučajevima može i povećati stres, brigu te anksioznost: *Stvara mi nervozu i anksioznost jedino kad se njoj nešto dogodi, a ja moran radit onda se moran snać kome ću je posvetit, kako da se ja organiziran da ja stignen npr. nju odvest veterinaru, znači te stvari mi stvaraju stres pošto san sama s njom u stanu, neman trenutno, zaručnik mi je na moru tako da jednostavno to mi stvara ogroman stres...*(Antea).

5.4 Razlozi posjedovanja kućnog ljubimca

Postoji mnogo razloga zašto se ljudi odlučuju za posjedovanje kućnog ljubimca, najčešći su radi potrebe za društvom uslijed usamljenosti, zatim navika posjedovanja kućnog

ljubimca ako su ga prije imali. Sugovornici koji su sudjelovali u ovom istraživanju uglavnom kao razlog posjedovanja kućnog ljubimca navode želju za ljubimcem koja je nastala u djetinjstvu ili želju članova njihovih obitelji za ljubimcem:

(Ana) *Pa ja sam svog kućnog ljubimca dobila kad sam bila dijete tako da djeca uvijek žele kućnog ljubimca, svi žele imat tako nekog ka malog prijatelja koji vas voli, kojeg ćete šetat i tako, tako da je to bila neki moj razlog*

(Antigona) *Pa razlog je bio onako jednostavno od malena uvijek ajde očemo imat, otac je već imao psa, al onda to su bili veći psi i mi kao djeca nismo baš bili toliko uključeni u to držanje, a onda jednostavno ono želimo imat psa nekog manjeg i s kojim ćemo mi moći izaći na kraj.*

(Matej) *Ne mogu reći da sam se ja odlučio onako obiteljski smo odlučili zbog sestre, sestra je htjela mačku.*

(Bepo) *Jer sam bila dite, eto to je jedini razlog i taj moment su mi bili pasi top, ono jedva sam čeka.*

Neki od sugovornika su kao najveći razlog posjedovanja kućnog ljubimca naveli usamljenost koju su osjećali: *Zato što sam oduvijek ljubiteljica životinja, pasa naročito, i oduvijek sam tila imat pasa, ali moji roditelji kad sam živila još s njima ko dite su bili protiv toga jer su oni tada bili svjesni toga koja je to obaveza dok je meni to bilo u tin godinama samo ja želim pasa međutin kad sam ja odrasla i kako igron prilike, zaručnik je krenio na brod, ovo-ono, ja sam se počela osjećat usamljeno i samo mi je počela rast još više želja da si napokon ispunim da si nabavim pasića i mogu reći da je to najbolji potez šta sam napravila (Antea).*

5.4.1. Prednosti posjedovanja kućnog ljubimca

Posjedovanje kućnih ljubimaca donosi brojne prednosti kao što su poboljšanje fizičkog i mentalnog zdravlja, smanjenje usamljenosti, više interakcije s drugim ljudima. Ana smatra kako je prednost posjedovanja kućnog ljubimca to što se uz pomoć njih osoba osjeća manje usamljeno: *Pa rekla bi da je prednost šta znači čovjek se ne osjeća usamljeno, kad je tužan uvijek mu je tu nekako uz njega da ga utješi na neki način, izlazite više vanka jer ga morate prošetati pa i mislin da je moguće tipa da šetanjem kućnog ljubimca, čula sam dosta priča da ljudi upoznaju se tako, tako da tipa mislin da su to sve velike prednosti. Prema Ivi jedna od prednosti posjedovanja kućnog ljubimca je to što omogućuju rutinu i odgovornost posebice što se tiče djece: *Prednost je šta se tiče dice super je jer oni stvarno imaju dozu odgovornosti, znači ja njima rečen danas šeta jedan, sutra šeta drugi i nema da mi se, ne da mi se moraju prošetati**

ili ako nisan doma onda ću ostavit moraš joj dat jest, moraš joj prominit vodu tako da tili ne tili moraju o takvin stvarima mislit šta recimo ne bi mislili mislin njima je pasić za igru, njima ona dođe za igru, dođe in u sobu, ali ovako znači moraju neke stvari obaviti oko nje. Matej smatra kako su neke od prednosti i veća mogućnost upoznavanja novih ljudi te podrška: Možda upoznavanje novih ljudi npr. ako imaju psa pa idu u park za pse itd., onda isto tako mogu nam pružati nekakvo kao prijateljstvo kao nekakvu ugodu, pomoć pri nekakvoj tjeskobi, kao podrška.

5.4.2. Nedostatci posjedovanja kućnog ljubimca

Uz brojne prednosti posjedovanja kućnog ljubimca postoje i neki nedostatci. Jedan od najvećih nedostataka prema sugovornicima je trošak vezan uz kućne ljubimce, zatim određeni stres koji stvaraju zbog brige: *Nedostatci zato isto tako nekad što dosta isto zna vlasnika istresirati kad ne želi, amo reč, slušati, kad tako malo se zna ponašati, amo reč, neke pasmine su malo lakše za izdresirati, neke teže, mislin da je to nekako najveći neki nedostatak, al isto to zahtijeva određeno financijsko održavanje, definitivno i odlazak veterinaru i općenito njegova hrana svaki mjesec, al definitivno tu su isto i financijske mogućnosti također imaš li uopće vremena za držati kućnog ljubimca, obveze itd.* (Antigona). Iva smatra kako je jedini nedostatak vezan uz kućne ljubimce to što je otežan odlazak na putovanja: *Nedostatak može biti jedino ukoliko ga imaš pa ideš na put pa ga nemaš di ostavit eto to bi možda mogao biti nedostatak. Ja bi nekako teška srca nju ostavila u nekakvom hotelu za pse iako znaju ljudi da to rade i da bude dobro. Ja imam sriću pa ostavin materu. Eto to je jedini nedostatak, ovo ostalo nema nedostataka, mislin ono famozni su. Neki od sugovornika navode kako je veliki nedostatak posjedovanja kućnog ljubimca vrijeme i odgovornost potrebni za brigu o kućnom ljubimcu: *Moraš se brinuti o njoj, ja sam tja pasa kad sam bila djevojka, al ne bi ga nikad više imala iako je ono najviše volim, moraš šetati, moraš joj dati hranu, previše brige na životinju ako ti nemaš vremena to je velika obaveza* (Bepo). Albi je najveći nedostatak strah vezan uz život kućnog ljubimca kao što su bolesti: *Jedini nedostatak, al to je normalno, ali meni osobno mi teško pada to šta se on baš ponaša, bez obzira jel ima godinu ili sedam godina ili deset godina, on je kao mala beba pa ti ne može ništa reći, kad ga nešto boli, to mi je nedostatak i sve vezano kao i kod ljudi uz bolest, uz veterinara, to su mi nedostatci.**

5.5 Utjecaj pandemije COVID-19 na odnos ljudi prema kućnim ljubimcima

Pandemija Covid-19 dovela je do brojnih promjena u životima ljudi pa tako i do promjena povezanih s kućnim ljubimcima. Promijenile su se neke rutine i aktivnosti zbog manjeg izlaženja vani radi izolacije i socijalne distance. Te promjene mogu predstavljati izazove ljudima koji imaju kućne ljubimce zbog otežanog zadovoljavanja njihovih potreba.

Tijekom pandemije kućni ljubimci su mogli pomoći ljudima u nošenju sa stresom, zabrinutošću, povećanom usamljenošću zbog manjeg kontakta s ljudima. Unatoč navedenim promjenama do kojih je pandemija dovela sugovornici uglavnom navode kako nisu osjetili i primijetili izrazite promjene što se tiče rutina sa svojim ljubimcem: *Ja ne bi rekla da je imala neki utjecaj iz razloga šta su se kućni ljubimci mogli šetat i kad je bila pandemija tako da tu smo mi vlasnici kućnih ljubimaca bili...ovaj imali nekakav prioritet šta smo mogli izać vanka za razliku od ostalih koji nemaju kućnog ljubimca* (Ana). Iva također navodi kako nije doživjela velike promjene: *Ništa se nije prominilo, sve je isto, izlazili smo vanka, sve normalno, u veterinaru smo jedino bili s maskama. Znači ništa se nije stvarno prominilo*. Ivan je naveo kako je razlika bila to što se manje moglo izlaziti vani sa psom te kako je uslijed više vremena provedenog kod kuće pas utjecao na raspoloženje ukućana: *Rjeđe se šetalo s njom, a tu neku izolaciju opet ona je tu malo atmosferu u kući dizala*.

Što se tiče moguće povećane brige za kućnog ljubimca sugovornici također smatraju kako im se brige nisu u velikoj mjeri povećale: *Iskreno stvarno nisam osjećala nikakav stres, nikakvu veću odgovornost jer stvarno ono nisam imala nekako razloga, kažem nije sad ono da smo bili u gradu pa jel nisi baš moga ni šetat stvarno s obzirom na selo, svjež zrak, šetnja* (Antigona). Alba smatra kako je jedino došlo do povećanog stresa radi izlaganja virusu izlaženjem vani radi potreba kućnog ljubimca: *Samo je bio veći stres možda malo više čuvanje nas koji smo ga vodili u veterinaru eto samo to, a ovo sve drugo je bilo podjednako*.

Neki sugovornici smatraju da im je njihov kućni ljubimac tijekom pandemije pomogao što se tiče nošenja sa stresom u vezi virusa te kako im je pružao razbibrigu u vremenima stalnih rasprava o pandemiji:

(Ana) *Pa pomogla mi je šta se tiče stresa, usamljenosti iz razloga šta opet imate neko društvo, možete se podružiti sa kućnim ljubimcem nekako kućni ljubimac npr. moj pas je dosta veseo tako da s tim unosi dosta sreće onako radosti nekakve nije onako pre monotona tako da rekla bi da je unosila nekakvu sreću tokom tih dana kad smo trebali svi biti u kući*.

(Alba) *Kućni ljubimac je za vrijeme pandemije, kako smo bili konstatno kući ubiti kako san bila na poslu, na poslu se cijelo vrijeme pričalo o virusu, o pandemiji, kad bi ja došla kući i vidila svog kućnog ljubimca zaboravila sam na sve te neugodne teme i bolje san se osjećala*.

5.5.1. Pozitivni aspekti posjedovanja kućnog ljubimca tijekom pandemije

Sugovornici su naveli kako postoje određene prednosti posjedovanja kućnih ljubimaca tijekom pandemije. Antigona smatra kako je pozitivan aspekt smanjenje usamljenosti: *Pa dobro*

ajde općenito, meni kažem nije se nešto puno stvarno promijenilo, al amo reč općenito mislim da je definitivno ljudima također da su oni smanjili taj osjećaj usamljenosti i bolje nošenje sa stresom i te maske definitivno su na taj način doprinijeli ljudima. Bepo je naveo kako kućni ljubimac tijekom pandemije može služiti kao razbibriga koja može skrenuti misli od virusa i pandemije: Pa to ti jedna...ona ti dođe ko igračka, di kod, i zabavi te tako kad nemaš cili dan ništa radit, u koroni, ležiš, skrene ti pažnju od virusa.

Antea također smatra kako su prednosti posjedovanja kućnog ljubimca tijekom pandemije smanjenje usamljenosti, poboljšanje raspoloženja te utjeha koju su ljubimci pružali: *Ja mislin da bi prednosti bile da ljudi, recimo, često pričaju sa svojim ljubimcima, ja prva, kad san usamljena ili kad se loše osjećan onda nekako sama s njon kao razgovaran, a zapravo pričaš sam sa sobon i onda kad tako izrekneš na glas neke stvari kad nemaš kome drugom nego svom ljubimcu, onda nekad i sam dolaziš do rješenja i amo reč da sam sebi terapijski djeluješ kad razgovaraš sa svojim ljubimcen, koliko god to možda blesavo zvučalo, a u vrime pandemije mislin da smo svi nekako bili na rubu sa živcima da nan je svima falilo te utjehe i onog blagog nečijeg pogleda ko šta ti može ljubimac tvoj dat, da se maziš, da budeš nježan s nekim tako da po meni je možda to prednost.*

5.5.2. Negativni aspekti posjedovanja kućnog ljubimca tijekom pandemije

Nedostatci posjedovanja kućnog ljubimca tijekom pandemije uglavnom se povezuju s većom količinom vremena provedenog u zatvorenom što može utjecati na promjene rutina kućnih ljubimaca najviše u pogledu šetnje: *Možda ako je pas naučia na nekakvu svoju rutinu koja mu se promijenila tokom pandemije, možda je posta nervozniji pa je više uništava namještaj, mislin da je to isto djelovalo na kućnog ljubimca ako mu se nekakva rutina promijenila pa je možda i promijenio ponašanje (Ana).*

Antigona smatra kako je uz navedeno nedostatak i povećan stres kod šetnje sa psom radi potrebe za održavanjem razmaka uslijed pandemije: *Mislim da je eto drugim ljudima možda stvaralo negativnost tako u gradovima šetnja možda s tim psom, ljudi su dosta neki bili rezervirani, slučajno se približit, pazit na razmak pa im je to možda stvorilo stres pri vođenju psa u park te manje interakcije s drugim ljubimcima definitivno. Prema mišljenju Ivana nedostatak je veće izlaganje virusu zbog šetnje psa: Recimo morali smo izlaziti vani s njon tu i tamo pa smo mi bili u opasnosti, ugroženi da se zarazimo.*

6. Zaključak

Kućni ljubimci ljudima uglavnom pružaju podršku i zadovoljstvo. Kako se ljudi brinu o kućnim ljubimcima, tako se i kućni ljubimci bezuvjetno brinu o ljudima i vole ih (Wrye, 2009, 1053). Kućni ljubimci predstavljaju prijatelje s kojima dijelimo vrijeme, energiju, ljubav te zapravo cijeli život (Irvine prema Wrye, 2009, 1040). No unatoč tome ne mogu zamijeniti prave prijatelje koje čine ljudi no mogu povećati samopoštovanje i osobnu vrijednost čovjeka (Serpell prema Wrye, 2009, 1053).

Kućne ljubimce ljudi često smatraju članovima obitelji i to uglavnom djecom. Tretirajući kućne ljubimce kao djecu, vlasnici potrebe svojih kućnih ljubimaca stavljaju u prvi plan svog svakodnevnog života (Greenebaum, 2004, 132). Danas velik broj ljudi kupuje razne proizvode za svoje kućne ljubimce kako bi ih na taj način učinili članovima obitelji (Belk, Hirschman prema Greenebaum, 2004, 120). Tržište je sve više stvaralo novi oblik potrošnje koja predstavlja način na koji ljudi izražavaju ljubav prema svojim kućnim ljubimcima (Greenebaum, 2004, 120).

Neki ljudi svoje kućne ljubimce smatraju boljim članovima obitelji od ljudi zbog toga što ih smiruju te im pružaju ljubav. Također smatraju kako je lakše živjeti s kućnim ljubimcima nego s ljudima. Nekim ljudima odnos s životinjama može biti značajniji i korisniji od onog s ljudima jer smatraju da životinje ne osuđuju ili odbacuju kao što to čine ljudi (Charles prema Jacobs, 2017).

Jedan od brojnih razloga posjedovanja kućnih ljubimaca je i utjecaj koji oni imaju na djecu. Fine 2014. godine navodi kako većina roditelja nabavlja kućne ljubimce za svoju djecu kako bi ih naučili o brizi i odgovornosti te kako bi im pružili mogućnost druženja i ljubavi. Fine također ističe kako roditelji smatraju da su djeca vrlo uključena u brigu o kućnim ljubimcima i igranje s njima (Fine prema Fine, 2019, 5).

Najučestaliji razlog posjedovanja kućnog ljubimca potreba je za društvom uslijed usamljenosti. Ljudi svoje kućne ljubimce, posebno pse, koriste za druženje s drugim ljudima. Dok su u šetnji sa svojim psom ljudi susreću druge vlasnike pasa ili ljubitelje pasa te tako ulaze u interakcije. Psi potiču interakciju između vlasnika pasa i onih koji vole pse. Vlasnici pasa se uglavnom vole družiti s drugim vlasnicima pasa. Vlasnici pasa često svoj cijeli život prilagođavaju psu, svoje rutine i aktivnosti usklađuju prema potrebama svog psa (Leigh Petersen, 2011, 3-10).

Kućni ljubimci mogu doprinijeti mentalnom i fizičkom zdravlju. Privrženost ljudi kućnim ljubimcima dovodi do smanjenja stresa. Kućni ljubimci pružaju osjećaj sigurnosti te smanjuju tjeskobu i stres što dovodi do poboljšanja zdravlja. Druženje i vrijeme provedeno s kućnim ljubimcima većinu ljudi čini sretnima (Siegal prema Wrye, 2009, 1043). Kućni ljubimci mogu smanjiti šanse za razvoj dugoročnih zdravstvenih problema. Nekim istraživanjima je dokazano da ljudi koji nemaju kućne ljubimce imaju veće predispozicije za obolijevanje od srčanog udara od onih ljudi koji imaju kućne ljubimce. Prilikom oporavka od teškog zdravstvenog stanja oni koji imaju kućne ljubimce brže se oporavljaju (Wells prema Fine, 2019, 16).

Predmet ovog istraživanja bio je utvrđivanje značenja koje kućni ljubimci imaju za svoje vlasnike, koji su to razlozi posjedovanja i neposjedovanja kućnih ljubimaca, kakav utjecaj kućni ljubimci imaju na svoje vlasnike, postoje li razlike u dobnim skupinama te spolne razlike u percepciji svojih kućnih ljubimaca zatim utvrđivanje kakvi su odnosi između vlasnika i njihovih kućnih ljubimaca, koje uloge imaju kućni ljubimci onda prednosti i nedostaci posjedovanja kućnih ljubimaca te utjecaj pandemije Covid-19 na odnos ljudi prema kućnim ljubimcima.

Istraživanje je pokazalo kako kućni ljubimci ljudima predstavljaju emocionalnu podršku jer ih ljudi smatraju prijateljima te osjećaju bezuvjetnu ljubav svojih kućnih ljubimaca. Sugovornici su se razlikovali prema određenim rutinama s kućnim ljubimcem. Sugovornice su više uključene u brigu o ljubimcu u pogledu hranjenja, šetanja za razliku od sugovornika. Rutine s kućnim ljubimcima se razlikuju i što se tiče vrste kućnog ljubimca. Ljudi koji imaju pse imaju više rutina s njim za razliku od onih koji imaju mačku s obzirom da mačke više imaju svoju rutinu koja nije toliko povezana s vlasnikom.

Sugovornici su potvrdili kako između njih i njihovih kućnih ljubimaca postoji snažna emotivna veza te kako ih stoga smatraju članovima obitelji. Uz to što kućni ljubimci predstavljaju člana obitelji, predstavljaju i izvor podrške te smanjuju usamljenost.

Sugovornici su uglavnom navodili kako im kućni ljubimac pomaže u interakciji s drugim ljudima jer im pruža temu za razgovor, ljudi dolaze u susret s drugim ljudima koji također imaju kućnog ljubimca ili s onim ljudima koji jednostavno vole kućne ljubimce što im omogućuje da upoznaju nove ljude pa da čak steknu i bolja poznanstva te prijateljstva.

Među brojnim dobrobitima koje kućni ljubimci imaju na svoje vlasnike tu su i smanjenje stresa, anksioznosti, depresije, usamljenosti i sl., ali uz dobrobiti tu su i neki nedostaci kao što su briga za zdravlje kućnog ljubimca što utječe na povećanje stresa i anksioznosti.

Postoji mnogo razloga zašto se ljudi odlučuju za posjedovanje kućnog ljubimca, najčešći su radi potrebe za društvom uslijed usamljenosti, zatim navika posjedovanja kućnog ljubimca ako su ga prije imali. Sugovornici koji su sudjelovali u ovom istraživanju uglavnom kao razlog posjedovanja kućnog ljubimca navode želju za ljubimcem koja je nastala u djetinjstvu ili želju članova njihovih obitelji za ljubimcem. Neki od sugovornika su kao najveći razlog posjedovanja kućnog ljubimca naveli usamljenost koju su osjećali.

Posjedovanje kućnih ljubimaca donosi brojne prednosti kao što su poboljšanje fizičkog i mentalnog zdravlja, smanjenje usamljenosti, više interakcije s drugim ljudima. Jedna od sugovornica navela je kako je jedna od prednosti posjedovanja kućnog ljubimca rutina i odgovornost koju kućni ljubimci zahtijevaju posebice što se tiče djece.

Jedan od najvećih nedostataka vezanih uz posjedovanje kućnog ljubimca prema sugovornicima je trošak vezan uz kućne ljubimce te stres uslijed brige za kućnog ljubimca. Još jedan nedostatak prema sugovornicima je otežan odlazak na putovanja.

Pandemija Covid-19 dovela je do brojnih promjena u životima ljudi pa tako i do promjena povezanih s kućnim ljubimcima. Promijenile su se neke rutine i aktivnosti zbog manjeg izlaženja vani radi izolacije i socijalne distance. Tijekom pandemije kućni ljubimci su mogli pomoći ljudima u nošenju sa stresom, zabrinutošću, povećanom usamljenošću zbog manjeg kontakta s ljudima. Unatoč navedenom sugovornici u ovom istraživanju uglavnom su naveli kako nisu osjetili i primijetili izrazite promjene što se tiče rutina sa svojim ljubimcem. Možda jedina promjena bila je to što se manje moglo ići u šetnju s kućnim ljubimcem. Neki sugovornici smatraju da im je njihov kućni ljubimac tijekom pandemije pomogao što se tiče nošenja sa stresom u vezi virusa te kako im je pružao razbibrigu u vremenima stalnih rasprava o pandemiji.

Sugovornici su naveli kako postoje određene prednosti posjedovanja kućnih ljubimaca tijekom pandemije kao što su smanjenje usamljenosti, kućni ljubimci kao razbibriga koja može skrenuti misli od virusa i pandemije. Nedostaci posjedovanja kućnog ljubimca tijekom pandemije uglavnom se povezuju s većom količinom vremena provedenog u zatvorenom što može utjecati na promjene rutina kućnih ljubimaca najviše u pogledu šetnje.

Sve više ljudi danas posjeduje kućne ljubimce i pridaje im izuzetno veliku važnost. Ovo istraživanje pokazalo je koliki utjecaj kućni ljubimci imaju na ljude u različitim pogledima od poboljšanja zdravlja, kako fizičkog tako i mentalnog, utjecaja na socijalnu interakciju s drugima itd. Iz svega navedenog može se zaključiti kako će kućni ljubimci biti sve značajnija kategorija

u sociološkim istraživanjima jer oni čine široku temu koja još uvijek nije dovoljno istražena. Moguća buduća istraživanja o kućnim ljubimcima mogla bi se baviti negativnim aspektima posjedovanja kućnih ljubimaca obzirom da su dosadašnja istraživanja o kućnim ljubimcima uglavnom fokusirana na pozitivne aspekte, zatim razlikama između utjecaja koji različite vrste kućnih ljubimca imaju na svoje vlasnike te razlikama u percepcijama različitih vrsta kućnih ljubimaca.

7. Literatura

Applebaum, J. W., Ellison, C., Struckmeyer, L., Zsembik, B. A., McDonald, S. E. (2021). The Impact of Pets on Everyday Life for Older Adults During the COVID-19 Pandemic. *Frontiers in Public Health*, 9: 1-10. DOI=10.3389/fpubh.2021.652610

Bekova, S., Makenov, M. (2018). Two Sides of the City: Dog-keeping Practices in Russian Urban Areas. *Anthrozoös*, 31(4): 423-432 . DOI:10.1080/08927936.2018.1482114

Blouin, D. (2012). Understanding Relations between People and their Pets. *Sociology Compass*, 6(11): 856–869. <https://doi.org/10.1111/j.1751-9020.2012.00494.x>

Chandler, C., K. (2019). Eight Domains of Pet-Owner Wellness: Implications for Counselors and Counselor Training. U Kogan, L., Blazina, C. (ur.) *Clinician's Guide to Treating Companion Animal Issues: Addressing Human-Animal issues: Addressing Human-Animal Interaction*. Academic Press: Cambridge, MA, USA (str. 103-114). <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-812962-3.00006-X>

Fine, A. H., (2019). The Human-Animal Bond Over the Lifespan: A Primer for Mental Health Professionals. U Kogan, L., Blazina, C. (ur.) *Clinician's Guide to Treating Companion Animal Issues: Addressing Human-Animal issues: Addressing Human-Animal Interaction*. Academic Press: Cambridge, MA, USA (str. 1-19). <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-812962-3.00001-0>.

Flynn, C. (2000). Battered Women and Their Animal Companions: Symbolic Interaction Between Human and Nonhuman Animals. *Society and Animals*, 8(2): 100-127. DOI:10.1163/156853000X00084.

Greenebaum, J. (2004). It's a dog's life: Elevating status from pet to "fur baby" at yappy hour. *Society & Animals*, 12, 117–135. DOI: 10.1163/1568530041446544

Hans, A. (2022). *Sociology of Pets: Understanding the Animal Relations*. Posjećeno: 2.1.2023. <https://www.sociologygroup.com/pets-relations/>.

Hayden-Evans, M., Milbourn, B., Netto, J. (2018). Pets provide meaning and purpose: a qualitative study of pet ownership from the perspectives of people diagnosed with borderline personality disorder. *Advances in Mental Health*. DOI: 10.1080/18387357.2018.1485508.

Irvine, L. (2008). Animals and sociology. *Sociology Compass*, 2: 1954-1971. <https://doi.org/10.1111/j.1751-9020.2008.00163.x>

Jacobs, R. (2014). *Why Pets should be Included in Sociological Inquiries*. Posjećeno: 3.1.2023. <https://psmag.com/environment/pets-sociological-subjects-73339>

Leigh Petersen, A. T. (2011). From Fur Baby to Chick Magnet: A Sociological View of Dogs and Their People. *Undergraduate Theses, Professional Papers, and Capstone Artifacts*. <https://scholarworks.umt.edu/utpp/3>.

Ombla, J. (2012). Kućni ljubimci i implikacije za zdravlje i psihofizičku dobrobit njihovih vlasnika. *Klinička psihologija*, 5(1-2): 59-78. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/158522>.

Pavić, Ž., Šundalić, A. (2021). *Uvod u metodologiju društvenih znanosti* (drugo, dopunjeno izdanje). Osijek. Filozofski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku. Preuzeto s: <https://www.bib.irb.hr:8443/1128637>

Peterson, H., Engwall, K. (2019). “Why Would You Want a Baby When You Could Have a Dog?” Voluntarily Childless Women’s “Pternal” Feelings, Longing and Ambivalence. *Social sciences*, 8(126): 1-15. doi:10.3390/socsci8040126.

Piper, L. J., Uttley, C. M. (2019). Adolescents and Pets. U Kogan, L., Blazina, C. (ur.) *Clinician's Guide to Treating Companion Animal Issues: Addressing Human-Animal issues: Addressing Human-Animal Interaction*. Academic Press: Cambridge, MA, USA (str. 47-74). doi: [10.1016/B978-0-12-812962-3.00004-6](https://doi.org/10.1016/B978-0-12-812962-3.00004-6).

Reyes Uribe, A. C. (2020). Why Did I Share My Life With Glucio? A Life Course Approach to Explaining Pet Ownership Motivations in Late Adulthood. *Anthrozoös*, 33(1): 89-102. DOI: 10.1080/08927936.2020.1694314.

Sanders, C., R. (2007). The Sociology of Non-Human Animals and Society, U Bryant, C., D. i Peck, D., L. (ur.), *21st Century Sociology: A Reference Handbook*, (str. 1954–1971),. Sage Edition. DOI:10.4135/9781412939645.n58

Stevenson, R. (2009). *Violence affects all members of the family: safe pet programs in Western Canada*. Unpublished BA (Honours), Simon Fraser University, Burnaby, BC.

Vincent, A., Mamzer, H., Zenithson, NG., Farkas, K.J. (2020). People and their pets in the times of the COVID-19 pandemic. *Society register*, 4(3): 111-128. DOI: 10.14746/sr.2020.4.3.06

Wrye, J. (2009). Beyond Pets: exploring relational Perspectives of Petness. *Canadian Journal of Sociology*, 34(4): 1034-1063. <https://www.jstor.org/stable/canajsocicahican.34.4.1033>.

Sažetak

Predmet ovog istraživanja bio je utvrđivanje značenja koje kućni ljubimci imaju za svoje vlasnike što je i temeljni cilj istraživanja, zatim utjecaj kućnih ljubimaca na vlasnike te odnosi između kućnih ljubimaca i njihovih vlasnika. Kao istraživačka metoda koristio se polustrukturirani intervju. Istraživanjem se došlo do spoznaja o tome kako ljudi svoje kućne ljubimce smatraju emocionalnom podrškom, pridaju im veliko značenje – smatraju ih članovima obitelji, smatraju kako kućni ljubimci imaju pozitivan utjecaj na mentalno zdravlje što se vidi u smanjenju usamljenosti i stresa, postoje različita mišljenja o utjecaju kućnog ljubimca na socijalnu interakciju, neki smatraju kako kućni ljubimac pomaže u socijalnoj interakciju dok neki smatraju da nema utjecaja. Jedna od spoznaja koja se razlikuje od prethodnih istraživanja je ta da pandemija Covid-19 nije imala značajnog utjecaja na rutine s kućnim ljubimcem odnosno šetnje, zadovoljavanje potreba ljubimca i sl., no sugovornici smatraju kako im je, tijekom pandemije, kućni ljubimac pružao podršku, razbibrigu i društvo, ali isto tako i povećan stres tijekom izlaženja vani s kućnim ljubimcem radi socijalne distance.

Ključne riječi: kućni ljubimci, članovi obitelji, mentalno zdravlje, pandemija Covid-19

Abstract

The subject of this research was to determine the meaning that pets have for their owners, which is the main goal of the research, then the influence of pets on their owners and the relationship between pets and their owners. A semi-structured interview was used as a research method. The research led to insights about how people consider their pets as emotional support, they attach great importance to them - they consider them family members, they believe that pets have a positive impact on mental health, which can be seen in the reduction of loneliness and stress, there are different opinions about the impact that pet has on social interaction, some believe that a pet helps with social interaction while others believe that it has no effect. One of the findings that differs from previous research is that the Covid-19 pandemic did not have a significant impact on routines with a pet such as walks, meeting the pet's needs, etc., but the interviewees believe that, during the pandemic, pet provided them with support, relaxation and company, but also increased stress when going out for a walk due to social distancing.

Keywords: pets, family members, mental health, Covid-19 pandemic

Bilješka o autorici

KLARA MAZIĆ rođena je 30.08.2001. godine u Splitu gdje je i pohađala osnovnu školu „Skalice“ te srednju „Prirodoslovnu školu“. Trenutno studira na Filozofskom fakultetu u Splitu studij sociologije te završava treću godinu.

Prilozi

Protokol

Sociodemografska obilježja	<ul style="list-style-type: none"> • Spol • Dob • Stupanj obrazovanja • Zanimanje
Odnosi između vlasnika i njihovih kućnih ljubimaca	<ul style="list-style-type: none"> • Utjecaj kućnog ljubimca na samopoštovanje • Način ponašanja prema kućnom ljubimcu (šetnja, igranje, briga, razgovor s kućnim ljubimcem...) • Rutine i aktivnosti povezane s kućnim ljubimcem
Uloge kućnih ljubimaca	<ul style="list-style-type: none"> • Mišljenja o tome što kućni ljubimci predstavljaju vlasnicima (člana obitelji, prijatelja, izvor podrška...) • Utjecaj kućnog ljubimca na interakciju s drugim ljudima • Utjecaj kućnog ljubimca na razinu stresa, anksioznost, osjećaj usamljenosti, depresiju... • Mišljenja o osjećaju sigurnosti i zaštite od strane kućnih ljubimaca
Razlozi posjedovanja kućnih ljubimaca	<ul style="list-style-type: none"> • Prednosti posjedovanja kućnih ljubimaca • Nedostatci posjedovanja kućnih ljubimaca (strah, osjećaj krivnje zbog nedovoljnog vremena provedenog s njima, financijski teret,) • Stavovi o ispunjenju emocionalne potrebe od strane kućnih ljubimaca • Potreba za društvom radi usamljenosti kao razlog posjedovanja kućnog ljubimca • Želja za osjećajem pripadnosti kao razlog posjedovanja kućnog ljubimca
Utjecaj pandemije COVID-19 na odnos ljudi prema kućnim ljubimcima	<ul style="list-style-type: none"> • Moguće povećanje brige, odgovornosti i stresa u vezi kućnih ljubimaca tijekom pandemije • Otežano zadovoljavanje potreba kućnih ljubimaca • Poremećaj rutine • Pružanje utjehe, smanjenje usamljenosti od strane kućnih ljubimaca tijekom socijalne distance (grljenjem, maženjem, milovanjem...) • Pozitivni aspekti posjedovanja kućnog ljubimca tijekom pandemije (društvo, više vremena provedenog zajedno, odvratanje pažnje, pružanje životnog smisla, ljubav, podrška, oslobađanje od stresa)

Transkripti polustrukturiranog intervjua

Ana (Sugovornica 1)

Spol: ženski
Dob: 21
Stupanj obrazovanja: završena srednja škola
Zanimanje: studentica
Datum i mjesto provođenja intervjua: 19.5.2023., Split
Vrijeme trajanja intervjua: 15 min.

I: Opiši način ponašanja prema svom kućnom ljubimcu, neke rutine i aktivnosti koje s njim provodiš?

S1: Znači ujutro promijenim vodu i stavim novu hranu, naravno tu ide šetanje, tri puta dnevno, ujutro, popodne i navečer. Ona je kućni ljubimac koji se voli dosta igrati tako da tu ide i igra. Naravno pas zahtijeva i nekakvu njegu tako da tu ide i kupanje, vodimo je na šišanje, ne šišamo je kod kuće.

I: Kako tvoj kućni ljubimac utječe na tvoje samopoštovanje?

S1: Pa rekla bi dobro zato što kućni ljubimac vas uvijek nekako gleda ka da ste savršeni, voli vas iskreno tako da lipo je kad dođete doma npr. sa posla ili sa faksa i kad vas neko dočeka onako sretan istinski što ste došli.

I: Što ti predstavlja tvoj kućni ljubimac?

S1: Pa psa svog smatram članom obitelji i iskrenim prijateljem, naravno uvijek ga gledam kao psa što i je, ne odnosim se prema njemu baš kao i prema ljudskom biću nego kao prema životinji, ali normalno da mi je kao član obitelji, volim ga jako.

I: Kako tvoj kućni ljubimac utječe na tvoju interakciju s drugim ljudima?

S1: Pa rekla bi dobro zato što kad imate kućnog ljubimca ljudi vam prije priđu pogotovo kad oni imaju kućnog ljubimca onda uvijek tu dođe do nekakvog razgovora između vlasnika tako da to je dobro, ali ne bi rekla da mi pomaže da upoznam prijatelje.

I: Ima li možda ponekad nekih negativnih iskustava u interakciji s drugim vlasnicima pasa?

S1: Pa meni se iskreno do sad nije dogodilo da je bilo svađe sa vlasnikom od pasa jedino što naravno da bi nekad bila vidljiva netrpeljivost među kućnim ljubimcima, ali ništa samo bi svak otišao svojim putem, ne bi došlo do nikakve svađe između mene i drugog vlasnika.

I: Kako tvoj kućni ljubimac utječe na tvoju razinu stresa, anksioznost, usamljenost, depresiju itd.?

S1: Pa rekla bi da stvarno dosta pomaže u tome... uvijek kad se osjećate loše kad nekako pomazite kućnog ljubimca ili se malo s njim igrate osjetite se bolje nakon toga tako da rekla bi da jako pozitivno utječe što se tiče toga. Kada sam sama kući, a ona je s menom ne osjećam se da sam sama, uvijek nekako možete se i obratiti pasu.

I: Kako se osjećate kada si u blizini svog kućnog ljubimca?

S1: Pa kad je vidin uvijek mi bude ajme meni šta je slatka, baš je onako dobrica šta se toga tiče...ono baš je nekako istinski dobra tako da stvarno evo ja osobno smatran da je ona jedan od boljih pasa šta san ja upoznala u svom životu, baš je istinski dobroćudna, na ništa se ne ljuti tako da nekako kad je blizu mene uvijek nekako se osijećan onako smirena.

I: Možeš li mi navesti neke prednosti posjedovanja kućnog ljubimca?

S1: Pa rekla bi da je prednost šta znači čovjek se ne osijeća usamljeno, kad je tužan uvijek mu je tu nekako uz njega da ga utješi na neki način, izlazite više vanka jer ga morate prošetati pa i mislin da je moguće tipa da šetanjem kućnog ljubimca, čula san dosta priča da ljudi upoznaju se tako, tako da tipa mislin da su to sve velike prednosti.

I: Možeš li mi navesti neke nedostatke posjedovanja kućnog ljubimca?

S1: Pa negativne strane rekla bi da mislin kad imate kućnog ljubimca to je jedan trošak jer tipa zna se dogoditi da se kućni ljubimac razboli, sve to dosta košta kad odvedete kućnog ljubimca na operaciju, operacija košta, injekcije koštaju, cijepjenje svake godine košta, šišanje svaki mjesec i to košta tako da ima to svoje troškove pogotovo mislin da su možda i neke negativne strane ako imate psa koji nema baš neku dobroćudnu narav pa može doći do velikih konflikata kad izađete s njim vanka, s tim iskreno neman iskustva, ali rekla bi da su to isto moguće neke negativnosti.

I: Možeš li mi navesti neki razlog zbog kojeg si se odlučila za posjedovanje kućnog ljubimca?

S1: Pa ja san svog kućnog ljubimca dobila kad san bila dijete tako da djeca uvijek žele kućnog ljubimca, svi žele imati tako nekog kao malog prijatelja koji vas voli, kojeg ćete šetati i tako, tako da je to bio neki moj razlog dok npr. kako odrastete vaša se očekivanja mislin želja za imati kućnog ljubimca mijenja mislin rekla bi kad neko nabavi kućnog ljubimca kad je odrastao da je isto nabavlja jer želi imati prijatelja nekog uz sebe ali je to nekako isto malo drugačije nego ka dite, više ste svjesni neke brige koju to zahtijeva.

I: Kako je pandemija Covid-19 utjecala na zadovoljavanje potreba tvog kućnog ljubimca te na rutine s njim?

S1: Ja ne bi rekla da je imala neki utjecaj iz razloga šta su se kućni ljubimci mogli šetati i kad je bila pandemija tako da tu smo mi vlasnici kućnih ljubimaca bili...ovaj imali nekakav prioritet šta smo mogli izaći vanka za razliku od ostalih koji nemaju kućnog ljubimca. Možda eventualno nije imala toliku interakciju jer su se ljudi više kad bi se i vidili ne bi došli jedni do drugih da se psi podruže tako da eventualno to nije imala toliku interakciju sa drugim kućnim ljubimcima, ali mislin da to nije toliko utjecalo na njenu nekakvu sreću, zadovoljstvo.

I: Kako si se osijećala tijekom pandemije što se tiče brige za svog kućnog ljubimca?

S1: Pa bilo mi je onako upitno da li kućni ljubimci mogu dobiti covid, ali ne znam onako uvijek je djelovala sretno, zdravo tako iskreno nisam imala neku veliku brigu što se tiče toga.

I: Kako je tvoj kućni ljubimac utjecao na tebe tijekom pandemije?

S1: Pa pomogla mi je šta se tiče stresa, usamljenosti iz razloga šta opet imate neko društvo, možete se podružiti sa kućnim ljubimcem nekako kućni ljubimac npr. moj pas je dosta veseo tako da s tim unosi dosta sreće onako radosti nekakve nije onako monotona tako da rekla bi da je unosila nekakvu sreću tokom tih dana kad smo trebali svi biti u kući.

I: Možeš li mi navesti neke pozitivne aspekte posjedovanja kućnog ljubimca tijekom pandemije?

S1: Mislin da...znači ako neko živi sam pogotovo stariji ljudi to in dobro dođe nekako mogu porazgovarat sa kućnin ljubimcen, imaju nekako društvo kao što san već rekla meni je pas tokom covida donosio veliku radost, jer je onako dosta živahna pa s tin bi donosila nekakvu sreću.

I: Možeš li mi navesti neke negativne aspekte posjedovanja kućnog ljubimca tijekom pandemije?

S1: Možda ako je pas naučia na nekakvu svoju rutinu koja mu se promijenila tokom pandemije, možda je posta nervozniji pa je više uništava namještaj, mislin da je to isto djelovalo na kućnog ljubimca ako mu se nekakva rutina promijenila pa je možda i promijenio ponašanje.

Antigona (Sugovornica 2)

Spol: ženski
Dob: 21
Stupanj obrazovanja: završena gimnazija
Zanimanje: studentica
Datum i mjesto provođenja intervjua: 1.6.2023., Split
Vrijeme trajanja intervjua: 11 min.

I: Opiši mi način ponašanja prema svom kućnom ljubimcu, neke rutine i aktivnosti koje s njim provodiš.

S2: Znači puštam ga vanka, šetamo skupa, igram se s njim...uglavnom vrlo često ide gdje god idemo i mi, al ako ne idemo u trgovačke centre ili nešto al ovako uvijek nekakva šetnja uvijek ide s nama. Šetanje i igranje najviše.

I: Kako tvoj kućni ljubimac utječe na tvoje samopoštovanje?

S2: Pa na moje samopoštovanje, ne znam, ne igra mi neku veliku ulogu u mom osobnom samopoštovanju jer mislim da sam izgrađena ko osoba, koliko mogu biti, tako da ne igra mi neku veliku ulogu u samopoštovanju.

I: Što ti predstavlja tvoj kućni ljubimac?

S2: Pa definitivno predstavlja člana obitelji, definitivno, pogotovo posebice jer ga imamo već tri godine.

I: Kako tvoj kućni ljubimac utječe na tvoju interakciju s drugim ljudima?

S2: U šetnji, s obzirom da je moj pas nestašan, baš ne interaktiram s drugim ljudima iskreno, izbjegavam ljude (smijeh).

I: Kako ti tvoj kućni ljubimac utječe na razinu stresa, anksioznost, usamljenost, depresiju itd.?

S2: Definitivno smanjuje stres pogotovo nekakvu usamljenost, jednostavno kad ga čovjek i vidi, kako ti se on raduje, onda se stvarno čovjek osjeća nekako mirnije i bolje.

I: Kako se osjećaš u blizini svog kućnog ljubimca, osjećaš li možda neku sigurnost i sl.?

S2: Pa sigurnost, on je mali psić, ne ulijeva mi neku sigurnost osim što je on onako razigran i kao mali zločko, ali osjećam se nekako, ne mogu to opisat uopće riječima koji osjećaj iman, nekako osjećaj sreće i radosti bi rekla.

I: Možeš li navesti neke prednosti posjedovanja kućnog ljubimca?

S2: Pa mislim da su definitivno prednosti ono šta onako nekako već više-manje svi drugi ljudi znaju, a to je definitivno nekakva fizička i psihička dobrobit, znači jer posebice ako nađete aktivniju pasminu znači moraš ga voditi u šetnju definitivno jedan put na dan, minimalno i to moraju bit dobre rute tako da si fizički aktivan, ali i psihički stvarno jer kažem ako se čovjek nekad loše osjeća, malo usamljenije ili je pod stresom, stvarno kad vidi tu životinjicu, koliko ti se raduje ako te nije vidio cijeli dan, ti si bio na fakultetu ili negdje drugdje, onda stvarno ti popravi raspoloženje ili znajući da ideš s njim šetat i nekakve njegove nestašluke, pa te i nasmije i izžvcira tako da nekako definitivno bi rekla ta dobrobit.

I: Možeš li mi navesti neke nedostatke posjedovanja kućnog ljubimca?

S2: Nedostatci zato isto tako nekad što dosta isto zna vlasnika istresirat kad ne želi, amo reč, slušat, kad tako malo se zna ponašat, amo reč, neke pasmine su malo lakše za izdresirat, neke teže, mislin da je to nekako najveći neki nedostatak, al isto to zahtijeva određeno financijsko uzdržavanje, definitivno i odlazak veterinaru i općenito njegova hrana svaki mjesec, al definitivno tu su isto i financijske mogućnosti također imaš li uopće vremena za držat kućnog ljubimca, obveze itd.

I: Možeš li mi navesti neki razlog zbog kojeg si se odlučila za posjedovanje kućnog ljubimca?

S2: Pa razlog je bio onako jednostavno od malena uvijek ajde očemo imat, otac je već imao psa, al onda to su bili veći psi i mi kao djeca nismo baš bili tolko uključeni u to držanje, a onda jednostavno ono želimo imat psa nekog manjeg i s kojim ćemo mi moći izać na kraj.

I: Kako je pandemija Covid-19 utjecala na zadovoljavanje potreba tvog kućnog ljubimca te na rutine s njim?

S2: Apsolutno nikakve rutine nije promijenila zato što ja živim na selu tako da smo imali dapače još više vremena za šetnje eto jedino je bilo više drugih ljudi sa psima pa je to bio problem.

I: Kako si se osjećala tijekom pandemije što se tiče brige za svog kućnog ljubimca?

S2: Iskreno stvarno nisam osjećala nikakav stres, nikakvu veću odgovornost jer stvarno ono nisam imala nekako razloga, kažem nije sad ono da smo bili u gradu pa jel nisi baš moga ni šetat stvarno s obzirom na selo, svjež zrak, šetnja.

I: Kako je tvoj kućni ljubimac utjecao na tebe tijekom pandemije?

S2: Iskreno utjecao isto kao i šta sad utječe nekako ja nisam baš neku tu distancu doživila eto jedino možda šta malo manje sa prijateljima posebice ako su studirali pa si se manje mogao vidjet s njima al ovako članovi obitelji pošto živim sa roditeljima i sestrama, mi smo više-manje ostali tu i dalje na okupu nekom najuža obitelj tako da isto kao i sada.

I: Možeš li mi navest neke pozitivne aspekte posjedovanja kućnog ljubimca tijekom pandemije?

S2: Pa dobro ajde općenito, meni kažem nije se nešto puno stvarno promijenilo, al amo reč općenito mislim da je definitivno ljudima također da su oni smanjili taj osjećaj usamljenosti i bolje nošenje sa stresom i te maske definitivno su na taj način doprinijeli ljudima.

I: Možeš li mi navest neke negativne aspekte posjedovanja kućnog ljubimca tijekom pandemije?

S2: Mislim da je eto drugim ljudima možda stvaralo negativnost tako u gradovima šetnja možda s tim psom, ljudi su dosta neki bili rezervirani, slučajno se približit, pazit na razmak pa im je to možda stvorilo stres pri vođenju psa u park te manje interakcije s drugim ljubimcima definitivno.

Matej (Sugovornik 3)

Spol: muški
Dob: 22
Stupanj obrazovanja: završena srednja škola
Zanimanje: student
Datum i mjesto provođenja intervjua: 13.6.2023., Split
Vrijeme trajanja intervjua: 10 min.

I: Kako tvoj kućni ljubimac utječe na tvoje samopoštovanje?

S3: Pa mislim da ne utječe baš.

I: Opiši mi način ponašanja prema svom kućnom ljubimcu, neke rutine i aktivnosti koje s njim provodiš.

S3: On ima neku svoju rutinu, nevezano za ikoga iz obitelji kao ide vanka pa se vrati pa jede pa ono napije se, ali ja osobno baš neman neku rutinu sa njim. Od ukućana drugih oni ga hrane, a ubiti to je ono konstantno mu je puna zdjelica tako da neman potrebu ga hranit. I ima problem neki s uhom pa mu stavljamo lijek svaku par dana.

I: Što ti predstavlja tvoj kućni ljubimac?

S3: Pa predstavlja na neki način još jednog člana obitelji, ali isto tako na distanci nije baš ono član, član obitelji.

I: Kako tvoj kućni ljubimac utječe na tvoju interakciju s drugim ljudima?

S3: Pošto nije baš kao pas pa da s njim šetam okolo, možda oden u kafić ili nešto onda većinon je to kod kuće bude, ali ako dođu neki gosti ako je on u blizini često bude tema razgovora.

I: Kako tvoj kućni ljubimac utječe na tvoju razinu stresa, anksioznost, usamljenost, depresiju itd.?

S3: Mogu reč na moju ne baš puno više je do ostalih ukućana npr. do sestre na njezinu anksioznost, depresiju itd.

I: Možeš li mi navesti neke prednosti posjedovanja kućnog ljubimca?

S3: Možda upoznavanje novih ljudi npr. ako imaju psa pa idu u park za pse itd., onda isto tako mogu nam pružat nekakvo kao prijateljstvo kao nekakvu ugodu, pomoć pri nekakvoj tjeskobi, kao podrška.

I: Možeš li mi navest neke nedostatke posjedovanja kućnog ljubimca?

S3: Treba se potrošit vremena za brigu, novca, problem je isto tako kad dođe kućni ljubimac u starije godine pa kad umre pa je to opet problem veliki, ovisno o bliskosti.

I: Možeš li mi navest razloge zbog kojih si se odlučio za posjedovanje kućnog ljubimca?

S3: Ne mogu reč da sam se ja odlučio onako obiteljski smo odlučili zbog sestre, sestra je htjela mačku.

I: Kako je pandemija Covid-19 utjecala na zadovoljavanje potreba tvog kućnog ljubimca te na rutine s njim?

S3: Mislim da smo ga mi nabavili nakon početka pandemije, ne puno nakon, ne mislim nakon nego kao nije bilo perioda prije pandemije. Mislim da nije bilo puno neke razlike jedino što kao ako smo morali bit kući pa bi se s njim zabavljali, igrali.

I: Kako si se osjećao tijekom pandemije što se tiče brige za svog kućnog ljubimca? Je li npr. bila neka veća odgovornost, veći stres?

S3: Nije uopće, sve isto.

I: Kako je tvoj kućni ljubimac utjecao na tebe tijekom pandemije?

S3: Pa ne mogu reč da je bilo neke veće promjene, tad je bio još manji pa smo se više igrali.

I: Možeš li mi navest neke pozitivne aspekte posjedovanja kućnog ljubimca tijekom pandemije?

S3: Pa pošto ako je neka karantena onda kod kuće druženje s kućnim ljubimcem, možda kućni ljubimci mogu pomoć ljudima da više budu vani u pokretu.

I: Možeš li mi navest neke negativne aspekte posjedovanja kućnog ljubimca tijekom pandemije?

S3: Pa nisan siguran al ako je baš karantena ili ako je osoba zaražena virusom može li se to prenijeti na kućnog ljubimca ili ta osoba ne može baš ić vanka pa onda imat neke aktivnosti možda koje bi prije radila s kućnim ljubimcem.

Iva (Sugovornica 4)

Spol: ženski
Dob: 49
Stupanj obrazovanja: srednja stručna sprema
Zanimanje: službenica
Datum i mjesto provođenja intervjua: 15.6.2023., Split
Vrijeme trajanja intervjua: 16 min.

I: Kako vaš kućni ljubimac utječe na vaše samopoštovanje?

S4: Pa pas ubiti utječe pozitivno zato šta te uveseljava, daje ti razbibrigu, ulipša ti dan, kad ti je recimo nešto loše pa kad se preispituješ uzmeš pasa, prošetaš odma ti se sve razbistri.

I: Malo mi opišite način ponašanja prema svom kućnom ljubimcu, znači neke rutine i aktivnosti koje s njim provodite.

S4: Rutina znači klasika hrana, hranjenje tri puta dnevno, nekakve nagrade ovisi ako se igramo, izlasci vanka isto tako tri puta dnevno i normalno navečer recimo rutina ako ja sidnen, legnen, gledat televiziju rutina je svaku večer je ona kraj mene i kad ja iden leć ona ide leć samnon.

I: Što vam predstavlja vaš kućni ljubimac?

S4: Pa ono ona je sad ko član familije, ono razbibrigu. Mislin za svih nas, i za dicu i za mene i svi ono i šetamo tako da ko član familije.

I: Kako vaš kućni ljubimac utječe na interakciju s drugim ljudima?

S4: Pa u šetnji moga bi pričat do sutra. Čin izađeš vani s pason uvijek imaš iste ljude koje znaš srest pa onda uvijek uđeš u priču s njima, i sto puta se dogodi da dođu nepoznati ljudi pa uvijek su nekakve priče oko pasa tako da kad izađeš s pason uglavnon moš izgubit i uru vrimena za čakulat. Pogotovo recimo kod starih ljudi, recimo kad me sretnu stare žene sa pason, one su najpričljivije, one bi stale i onda bi one pričale otkad su dobile pasića, šta rade tako da s njima mi je priča na veliko i na široko. Od moje prijateljice sestra je našla momka priko pasa jer su se našli u parkiću za pase i tako su se preko pasa ljudi podružili. Oni su izlazili u parkić za pase i tako jedan dan, drugi dan i tako su se ljudi upoznali.

I: Kako vaš kućni ljubimac utječe na razinu stresa, anksioznost, usamljenost, depresiju i sl.?

S4: Slušaj, kad imaš pasa, ono šta kažu, nikad nisi sam tako da uvijek imaš nekoga ono moš se i popričat s njim, ja iman prijateljicu koja priča sa svojin pason, ja koji put znan s njon pa onda joj rečen ma di si ti meni, samo me ti slušaš, niko me drugi ne sluša, al recimo ova moja prija ona s pason priča, ona njemu govori dođi mami svojoj tako da ima i toga. Al svakako pozitivno stvarno je, nikad nisi sam uvijek ti se vrti oko nogu, uvijek ti je tu, dođeš doma, dočeka te prvo ona s vrata.

I: Navedite mi neke prednosti posjedovanja kućnog ljubimca.

S4: Pa ovako prednost je uvijek imaš nekoga za izać se prošetat znači možeš izać, nekad ljudi neće da izađu sami se prošetat ovako kad imaš pasa moš izać sam bilo di s njim prošetat. Prednost je šta se tiče dice super je jer oni stvarno imaju dozu odgovornosti, znači ja njima rečen danas šeta jedan, sutra šeta drugi i nema da mi se, ne da mi se moraju prošetat ili ako nisan doma onda ću ostavit moraš joj dat jest, moraš joj prominit vodu tako da tili ne tili moraju o takvin stvarima mislit šta recimo ne bi mislili mislin njima je pasić za igru, njima ona dođe za igru, dođe in u sobu, ali ovako znači moraju neke stvari obaviti oko nje.

I: Možete li mi sada navesti neke nedostatke posjedovanja kućnog ljubimca?

S4: Nedostatak može bit jedino ukoliko ga imaš pa ideš na put pa ga nemaš di ostavit eto to bi možda moga bit nedostatak. Ja bi nekako teška srca nju ostavila u nekakvon hotelu za pase

iako znan ljudi da to rade i da bude dobro. Ja iman sriću pa ostavin materi. Eto to je jedini nedostatak, ovo ostalo nema nedostataka, mislin ono famozni su.

I: Navedite neke razloge zbog kojih ste se odlučili za posjedovanje kućnog ljubimca?

S4: Pa imala san pasa ko cura i bilo mi je super i onda kako san rodila, radila nisan imala, nismo imali ka ni vrimena za pasića i nismo ni mislili o tome onda je mlađi tija pasa. Ja san se tu odma složila jer je lipo, ko ima jednon pasa čini mi se da onda uvijek ima pasa jer je lipo nema do pasa, stvarno je kad ono dođeš doma ko te dočeka, pas uvijek dobre volje.

I: Kako je pandemija Covid-19 utjecala na zadovoljavanje potreba vašeg kućnog ljubimca te na rutine s njim?

S4: Ništa se nije prominilo, sve je isto, izlazili smo vanka, sve normalno, u veterinara smo jedino bili s maskama. Znači ništa se nije stvarno prominilo.

I: Kako ste se osjećali tijekom pandemije što se tiče brige za svog ljubimca, je li možda bila veća odgovornost, veći stres?

S4: Ne, ništa baš sve normalno, jedino šta san joj prala zbog covida tri puta dnevno šape, koliko je puta jadna bila vani toliko je puta bila u kadi. Eto to je jedino stvarno smo je prali, kako smo svi imali dezinfekciju i njoj san dezinficirala, to je ono kad je bilo na početku kad nismo znali šta je covid onda smo eto.

I: Kako je vaš kućni ljubimac utjecao na vas tijekom pandemije?

S4: Normalno, nama se ništa nije prominilo tijekom pandemije, mi smo živili isto, izlazili smo vanka samo smo se manje družili, al smo opet s njon izlazili vani i šetali i išli na Kašune s pason šetat, na Marjan.

I: S obzirom na manji kontakt s drugim ljudima tijekom pandemije, je li možda ona nekako nadomjestila taj nedostatak interakcije?

S4: Nije toliko jer mi smo i dalje, nismo se možda kući družili eto toga nije bilo, a ja i ovako nju ne vodim nigdi kod nekoga kući, ali vani kad bi izašli opet bi izašli na daljinu s prijateljima prošetati i ona bi isto tako bila tu, samo šta je recimo onda bila uvijek na uzici.

I: Možete li mi navesti neke pozitivne aspekte posjedovanja kućnog ljubimca tijekom pandemije?

S4: To bi općenite vjerovatno bile ako su ljudi bili osamljeni u pandemiji onda normalno imali su razlog za izaći vani, za prošetati i za popričati s nekin, nosili masku, ne nosili, bili na razmaku, udaljenosti eto to bi bila prednost kod ljudi koji su bili osamljeniji jer moraš pasa izvest vani tako da znači svakako vidiš ljude, svakako si u kontaktu. Mi bi se znali dogovoriti i sa susidima koji isto imaju pasa i onda bi bili malo na razmaku, ali oni sa svojim pason, mi sa svojim učinili đir priko kvarta.

I: Možete li mi još navesti neke negativne aspekte posjedovanja kućnog ljubimca tijekom pandemije?

S4: Ma nikakvi, uopće nije bilo ništa negativno eto jedino šta san to rekla je stvar bila tog pranja jer kako smo svi mi skidali patike pa bi tako ja nju ubacila u kadu dok nismo znali šta

je posli kad smo znali šta je nismo se baš toliko, jesmo se dezinficirali svi u početku, ali nije stvarno bilo nikakvih nedostataka.

Bepo (Sugovornik 5)

Spol: muški
Dob: 24
Stupanj obrazovanja: završena srednja škola
Zanimanje: brodoplastičar
Datum i mjesto provođenja intervjua: 19.6.2023., Split
Vrijeme trajanja intervjua: 12 min.

I: Opiši mi način ponašanja prema svom kućnom ljubimcu, neke rutine i aktivnosti koje s njim provodiš.

S5: Kad dođen doma, uvijek mi trči, dođe mi do noge i onda je ja moran dignit i malo pomaziti inače se neće smirit, forsirat će da je dignesh malo i pomaziš.

I: A što se tiče hrane, vode i slično?

S5: Ja ti je usputno hranin, kad ja nešto jeden onda ona dođe užicat onda ja njoj bacin...ulijen vode navečer prije nego šta iden leč, ulijen uvijek ako fali.

I: Kako tvoj kućni ljubimac utječe na tvoje samopoštovanje?

S5: Ne utječe mi nikako.

I: Što ti predstavlja tvoj kućni ljubimac?

S5: Pre dobroćudna je, ne postoji niko bolji u ovoj kući od nje, to je najbolje od svega, predstavlja ti ono nekoga, to je ono neko ko je uvijek dobar kod koga uvijek moš doć iako je pas i ne priča...člana obitelji.

I: Kako tvoj kućni ljubimac utječe na tvoju interakciju s drugim ljudima?

S5: Pa pošto ga ja ne šetan nikako ili jako rijetko, nikako mi ne utječe.

I: Kako ti tvoj kućni ljubimac utječe na razinu stresa, anksioznost, usamljenost, depresiju i sl.?

S5: Nije loše, dobro utječe, jako dobro utječe, ono kad dođeš nervozan doma, pošto isforsira da je dignesh odma te nekako smiri.

I: Možeš li navest neke prednosti posjedovanja kućnog ljubimca?

S5: Jedino šta je prijatelj, samo ka njena duša vridi, a ona ka pas je obaveza velika. Ovako pas ka neka osobnost njena, ima dušu, živo je biće, to je prednost.

I: Navedi mi neke nedostatke posjedovanja kućnog ljubimca.

S5: Moraš se brinit o njoj, ja san tia pasa kad san bia dite, al ne bi ga nikad više ima iako je ono najviše volin, moraš šetat, moraš joj dat hranu, previše brige na životinju ako ti nemaš vremena to je velika obaveza.

I: Možeš li mi navesti razloge zbog kojih si se odlučio za posjedovanje kućnog ljubimca?

S5: Jer san bia dite, eto to je jedini razlog i taj moment su mi bili pasi top, ono jedva san čeka.

I: Kako je pandemija Covid-19 utjecala na zadovoljavanje potreba tvog kućnog ljubimca te na rutine s njim?

S5: Ja san bia u Slatinama cilo vrime, tad nisan uopće bia s pason.

I: A znaš li možda preko drugih ukućana, kako je njima bilo?

S5: Nije imala utjecaja, sve je ostalo isto.

I: Kako si se osjećao tijekom pandemije što se tiče brige za svog ljubimca? Je li bilo većeg stresa i odgovornosti?

S5: Ne, nije stvarno.

I: Kako je tvoj kućni ljubimac utjecao na tebe tijekom pandemije?

S5: Nikako, nije ima utjecaja pošto nisan bia s njim.

I: Možeš li mi navest neke pozitivne aspekte posjedovanja kućnog ljubimca tijekom pandemije?

S5: Pa to ti jedna...ona ti dođe ko igračka, di kod, i zabavi te tako kad nemaš cili dan ništa radit, u koroni, ležiš, skrene ti pažnju od virusa.

I: Možeš li mi navest neke negativne aspekte posjedovanja kućnog ljubimca tijekom pandemije?

S5: Pa možda jer su ljudi manje mogli izlaziti pa je bia manji kontakt sa drugim pasima jer su pasi više bili doma u zatvorenosti.

Ivan (Sugovornik 6)

Spol: muški
Dob: 63
Stupanj obrazovanja: viša školska sprema
Zanimanje: inženjer građevine
Datum i mjesto provođenja intervjua: 19.6.2023., Split
Vrijeme trajanja intervjua: 11 min.

I: Opišite mi način ponašanja prema svom kućnom ljubimcu, neke rutine i aktivnosti koje s njim provodite.

S6: Ja nju samo mazin, nikad je ništa nisan učia, ako žica hranu ja joj dan hranu i to je to. Drugi ukućani, najviše čer se o njoj brinu.

I: Kako vaš kućni ljubimac utječe na vaše samopoštovanje?

S6: Pa utječe pozitivno...teško pitanje...ne znan kako bi to objasnio, ali utječe pozitivno.

I: Što vam predstavlja vaš kućni ljubimac?

S6: Pa ono draga mi je i nekako kao nekakva razbibriga, popravljaju mi raspoloženje i tako.

I: Kako vaš kućni ljubimac utječe na vašu interakciju s drugim ljudima?

S6: Pa mislin da san sa kućnin ljubimcom bolja osoba nego bez.

I: A što se tiče razgovora s drugima, imate li možda više tema za razgovor, upoznajete li nove ljude dok ste npr. u šetnji sa psom?

S6: Ne šetan puno s pason, ali ako se priča o kućnin ljubimcima onda je ja obavezno redovito spomenen čak se ponosin s njon.

I: Kako vaš kućni ljubimac utječe na razinu stresa, usamljenost, anksioznost, depresiju i sl.?

S6: Baš onako nekako ljekovito (smijeh), smanjuje stres. Primjetia san da kod svih ukućana, kad je neko ljut i tako onda Luna dođe se pomazit i onda te malo oraspoloži i puno mu je bolje.

I: Možete li mi navest neke prednosti posjedovanja kućnog ljubimca?

S6: Pa eto nekako podiže neku atmosferu u kući, ugodnije je, osjećamo da ima još jedan član obitelji.

I: Možete li mi navesti neke nedostatke posjedovanja kućnog ljubimca?

S6: A nedostatci su obaveza, ono ljudi ne vole obaveze i kućni ljubimac je obaveza.

I: Možete li mi navesti razloge zbog kojih ste se odlučili za posjedovanje kućnog ljubimca?

S6: Pa razlozi su bili djeca zapravo najviše.

I: Kako je pandemija Covid-19 utjecala na zadovoljavanje potreba vašeg kućnog ljubimca te na rutine s njim?

S6: Rjeđe se šetalo s njon, a tu neku izolaciju opet ona je tu malo atmosferu u kući dizala.

I: Kako ste se osjećali tijekom pandemije što se tiče brige za svog kućnog ljubimca?

S6: Možda ono kako se nije izlazilo vanka pa se manje šetalo.

I: Kako je vaš kućni ljubimac utjecao na vas tijekom pandemije?

S6: Pa dizala je atmosferu u kući kad smo svi morali bit u kući i nije se smilo baš izlazit.

I: Navedite mi neke pozitivne aspekte posjedovanja kućnog ljubimca tijekom pandemije.

S6: Cilo vrime naglašavan to kako podiže raspoloženje i ako je neko sam ima društvo, ona je uvik doma, a mi se svi minjamo.

I: Navedite mi neke negativne aspekte posjedovanja kućnog ljubimca tijekom pandemije.

S6: Recimo morali smo izlazit vani s njon tu i tamo pa smo mi bili u opasnosti, ugroženi da se zarazimo.

Antea (Sugovornica 7)

Spol: ženski
Dob: 30
Stupanj obrazovanja: inženjerka optometrije
Zanimanje: CrossFit trenerica
Datum i mjesto provođenja intervjua: 22.6.2023., Split
Vrijeme trajanja intervjua: 16 min.

I: Kako tvoj kućni ljubimac utječe na tvoje samopoštovanje?

S7: Moj pasić me naučia puno toga tako da ne znam kako bi ti konkretno odgovorila na samopoštovanje ne znam na šta konkretno misliš...

I: Ima li nekakav pozitivan utjecaj npr. utječe li tako da imaš bolje mišljenje o sebi i sl.?

S7: Pa mislin da sam samo pomoću nje svatila da sam sposobna se brinut o nekome ko treba u potpunosti moju pomoć i asistenciju u svakodnevnom životu tako da to me naučila.

I: Opiši mi način ponašanja prema svom kućnom ljubimcu, neke rutine i aktivnosti koje s njim provodiš.

S7: Pa od one osobne higijene redovite do izlazaka van minimalno tri puta dnevno da je istrčavam jer je Bostonski terijer onda ono opsjednuta je sa lopticama i dosta je živahan pas tako da se trudim je istrčavat da bude zadovoljna da se ne pretvori u pasića koji samo postoji i leži doma.

I: A što se tiče brige npr. hranjenje, voda odlasci veterinaru i sl.?

S7: Jednostavno ima svoje termine kad je hranin, ujutro i navečer, znači dva puta dnevno je hranin, voda joj je tu dostupna cijeli dan, konstantno mijenjan tu zdjelicu sa vodom da uvijek ima svježiu vodu, ne volim da pije ustajalu tako da pazim dosta do toga, redovno odlazi na osnovne stvari u veterinaru šta mora primit, protiv parazita i sl., a ono ako se nažalost desi neke hitne intervencije, reagiran odma.

I: Što ti predstavlja tvoj kućni ljubimac?

S7: Joj, ogromnu sreću i smijeh jer je blesava i unila mi je baš jako lipu, toplu promjenu u život i kako mi je zaručnik pomorac, onda sam sama sa njom i osjećam se manje usamljeno, znači mi masu.

I: Kako tvoj kućni ljubimac utječe na interakciju s drugim ljudima?

S7: Pa pomoću nje sam se ja počela malo više otvarat prema drugim ljudima dok sam prije nekako, ne bi rekla da sam u potpunosti bila socijalno anksiozna, ali nije mi nikad bilo do nekog *small talk-a* sa nepoznatim ljudima, a ovako s njom kroz šetnje, redovito se susrećem sa ili drugim vlasnicima pasa ili samo ljudima kojiima se ona svidila pa su stali i samnom popričali i to mi je sad postalo potpuno prirodno dok mi je prije bilo, rađe bi izbjegla nekakav kontakt (smijeh), sad mi je to sasvim okej.

I: Kako tvoj kućni ljubimac utječe na razinu stresa, anksioznost, usamljenost i sl.?

S7: Stvara mi nervozu i anksioznost jedino kad se njoj nešto dogodi, a ja moram radit onda se moram snać kome ću je posvetit, kako da se ja organiziram da ja stignem npr. nju odvest veterinaru, znači te stvari mi stvaraju stres pošto sam sama s njom u stanu, neman trenutno, zaručnik mi je na moru tako da jednostavno to mi stvara ogroman stres, evo nedavno mi je bila situacija, uhvatili su je nekakvi proljevi, povraćanja, nije se mogla dignut na noge, a ja sam gorila od posla i onda sam morala se strgat da uspijem svoj raspored prominit da bi ja mogla provodit po par sati u veterinaru jer su tamo bili ogromni redovi tako da to mi je popriličan stres, to moram priznat.

I: Utječe li možda ona na smanjivanje stresa za neke druge situacije kao npr. stres oko posla pa da možda ona utječe na to da se taj stres smanji ili ublaži?

S7: Je, apsolutno zato šta kad dođen ono, kad san izmorena psihički ili dan kad jednostavno nisan dobre volje, kad pogledan nju sa onon blesavon facon, jednostavno se počnen smijati i odma se počnen malo bolje osjećat.

I: Možeš li mi navesti neke prednosti posjedovanja kućnog ljubimca?

S7: Pa mislin da naučiš bezuvjetno volit malo stvorenje koje je jednostavno potpuno čisto i dobronamjerno, baš naučiš kako se brinit o nekome ko u potpunosti ovisi o tebi i nekome ko nema dijete, taj pas je zapravo sve na svitu i imaš skoro iste odgovornosti ko prema ljudskom djetetu tako da po meni pas ili bilo koji kućni ljubimac, ono životinja koju voliš, da je imaš u kući ja mislin da je to samo prednost ako si sposoban naravno posvetit svoje vrijeme ne pod svaku cijenu, jer može ti se činit da je pas zabavan i onda ti dosadi nakon par mjeseci jer svatiš da ti je velika obaveza tako da mislin da bi svak treba ipak dobro razmislit prije nego se odluči uzet bilo kojeg ljubimca.

I: Koji bi bili neki nedostaci posjedovanja kućnog ljubimca?

S7: Pa upravo to šta moraš svoj život baš prilagodit kućnon ljubimcu, ako je to tipa pas, recimo mačke su...one se malo više mogu same održavat i njih možeš pustit npr. par dana ostavit osin mijenjanja vode, one mogu bit same kući dok pas doslovce ko mali čovjek koji stopostotno ovisi o tvom prisustvu tako da to je amo reč nedostatak jedino šta moraš apsolutno svoj život podredit toj životinji koju imaš.

I: Možeš li mi navest neki razlog zbog kojeg si se odlučila za posjedovanje kućnog ljubimca?

S7: Zato što san oduvik ljubiteljica životinja, pasa naročito, i oduvik san tila imat pasa, ali moji roditelji kad san živila još s njima ko dite su bili protiv toga jer su oni tada bili svjesni toga koja je to obaveza dok je meni to bilo u tin godinama samo ja želin pasa međutin kad san ja odrasla i kako igron prilike, zaručnik je krenia na brod, ovo-ono, ja san se počela osjećat usamljeno i samo mi je počela rast još više želja da si napokon ispunin da si nabavin pasića i mogu reč da je to najbolji potez šta san napravila.

I: Kako je pandemija Covid-19 utjecala na zadovoljavanje potreba tvog kućnog ljubimca i na rutine s njim?

S7: Ja ti još nisan imala nju kad je bila *lockdown* tako da ja sna nešto nakon toga nju dobila.

I: U redu, onda ću preskočit još dva pitanja vezana za to.

I: Možeš li mi onda, općenito, navest neke pozitivne aspekte posjedovanja kućnog ljubimca tijekom pandemije?

S7: Ja mislin da bi prednosti bile da ljudi, recimo, često pričaju sa svojim ljubimcima, ja prva, kad san usamljena ili kad se loše osjećan onda nekako sama s njon kao razgovaran, a zapravo pričaš sam sa sobon i onda kad tako izrekneš na glas neke stvari kad nemaš kome drugom nego svom ljubimcu, onda nekad i sam dolaziš do rješenja i amo reč da sam sebi terapijski djeluješ kad razgovaraš sa svojim ljubimcen, koliko god to možda blesavo zvučalo, a u vrime pandemije mislin da smo svi nekako bili na rubu sa živcima da nan je svima falilo te utjehe i onog blagog

nečijeg pogleda ko šta ti može ljubimac tvoj dat, da se maziš, da budeš nježan s nekim tako da po meni je možda to prednost.

I: Možeš li mi za kraj navesti neke negativne aspekte posjedovanja kućnog ljubimca tijekom pandemije, isto općenito?

S7: Pa ne znan s čin su se možda ljudi mogli susretat, ne znan kako je bilo šta se tiče odlazaka u veterinaru i tako nekih hitnih situacija, ne znan da li in je to stvaralo pre veliki problem, nešto šta može ljudima negativno je šta bilo koja životinja košta, briga o njemu, veterinar, hrana koja je poprilično skupa tako da možda nekin ljudima je negativna strana upravo financije, moraš bit spreman odvojiti za ljubimca.

Alba (Sugovornica 8)

Spol: ženski
Dob: 35
Stupanj obrazovanja: završena srednja škola
Zanimanje: službenica
Datum i mjesto provođenja intervjua: 23.6.2023., Split
Vrijeme trajanja intervjua: 14 min.

I: Kako vaš kućni ljubimac utječe na vaše samopoštovanje?

S8: Moj kućni ljubimac utječe na mene vrlo pozitivno, kad dođen kući i kad ga vidim da se veseli, odma se osjećam ugodno i mislim da moje samopoštovanje se diže na višu razinu.

I: Opišite mi način ponašanja prema svom kućnom ljubimcu, neke rutine i aktivnosti koje s njim provodite.

S8: Znači svako jutro prije posla ga vodim da obavi šta ima obaviti, nakon posla isto tako i prije spavanja, znači tri puta dnevno ga vodim vani, pošto to nije vrsta koja se treba puno istrčavati, ne šetamo puno, ali dovoljno...možda pola sata dnevno smo vani i to je to.

I: A što se tiče igre, hranjenja i sl.?

S8: Jede dva puta dnevno, mijenjam mu vodu isto pogotovo sad ljeti, malo češće i šta se tiče igre kad smo kući, non stop se igramo.

I: Što vam predstavlja vaš kućni ljubimac?

S8: Moj kućni ljubimac mi je kao treće dijete...smatram ga kao članom obitelji i jednostavno kao malu bebu koja je i nakon više godina ostaje i dalje mala beba.

I: Kako vaš kućni ljubimac utječe na interakciju s drugim ljudima?

S8: Pa moj kućni ljubimac, normalno kao i svi psi, čin izađemo u šetnju, svaki pas koji ide put njega se njuše, javljaju i pošto je on mali pasić, ne dopuštam baš da se igra sa nekim malo većim psima.

I: A što se tiče vaše interakcije, možda s drugim vlasnicima pasa?

S8: Ne ulazim u baš neke pre velike razgovore, samo ono općenito o kućnim ljubimcima, pošto mi nismo pre dugo vani ta interakcija, i ako je ima, traje vrlo kratko.

I: Kako vaš kućni ljubimac utječe na razinu stresa, anksioznost, usamljenost, depresiju i sl.?

S8: Moj kućni ljubimac utječe pre dobro na na sve to šta ste rekli jer ne možeš bit depresivan kad te on pogleda sa svojim slatkim očima i anksioznost pada na nižu razinu i ubiti sve pozitivno.

I: Navedite neke prednosti posjedovanja kućnog ljubimca.

S8: E pa baš ovo što smo i maloprije rekli, prednost je ta šta kad te dočeka pasić kući nikad ti nije dosadno bez obzira i ako si sam i ako vas je više uvik su za igru pasići u ovom slučaju moj pasić, uvijek je za igru, uvijek je tu i nikad se ne osjećaš usamljeno i osjećaš se nekako sigurno bez obzira jel to neki mali pasić ili veliki pasić znaš da je on tu uz tebe.

I: Možete li mi onda navesti neke nedostatke posjedovanja kućnog ljubimca?

S8: Jedini nedostatak, al to je normalno, ali meni osobno mi teško pada to šta se on baš ponaša, bez obzira jel ima godinu ili sedam godina ili deset godina, on je kao mala beba pa ti ne može ništa reč, kad ga nešto boli, to mi je nedostatak i sve vezano kao i kod ljudi uz bolest, uz veterinara, to su mi nedostaci, ali pozitivne stvari prekriju te nedostatke.

I: Navedite razloge zbog kojih ste se odlučili za posjedovanje kućnog ljubimca.

S8: Pa eto bila sam malo usamljena i baš mi je trebao neko kući da leži na trosjedu do mene i onda sam iz tog razloga nabavila pasića.

I: Kako je pandemija Covid-19 utjecala na zadovoljavanje potreba vašeg kućnog ljubimca te na rutine s njim?

S8: Za vrijeme covida je sve bilo kao i prije, ali eto samo su te rutine izlaženja nisu bile možda pola sata nego je to više bilo u minutama, pasić obavi šta ima obaviti i onda idemo kući, a kući je sve bilo kao i prije.

I: Kako ste se osjećali tijekom pandemije što se tiče brige za svog kućnog ljubimca npr. je li bilo veće odgovornosti, većeg stresa?

S8: Samo je bio veći stres možda malo više čuvanje nas koji smo ga vodili u veterinara eto samo to, a ovo sve drugo je bilo podjednako.

I: Kako je vaš kućni ljubimac utjecao na vas tijekom pandemije?

S8: Kućni ljubimac je za vrijeme pandemije, kako smo bili konstanto kući ubiti kako san bila na poslu, na poslu se cijelo vrijeme pričalo o virusu, o pandemiji, kad bi ja došla kući i vidila svog kućnog ljubimca zaboravila sam na sve te neugodne teme i bolje san se osjećala.

I: Navedite neke pozitivne aspekte posjedovanja kućnog ljubimca tijekom pandemije.

S8: Pozitivno je to šta san rekla i na pitanje prije kako smo bili većinom svi više kući nego kad je bila normalna situacija imali smo se prilike više igrati sa kućnim ljubimcem za razliku da ga neman npr.

I: Navedite neke negativne aspekte posjedovanja kućnog ljubimca tijekom pandemije.

S8: Pa moj pas inače nije nešto previše u kontaktu sa drugim pasima tako da mu baš i nije smetalo to šta je bio manje vani nego inače, ali mislim da je drugim ljudima i njihovim pasima to možda predstavljalo problem.

Obrazac A.Č.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja KLARA NAZIĆ, kao pristupnik/pristupnica za stjecanje zvanja sveučilišnog/e prvostupnika/ce SOCIOLOGIJE, izjavljujem da je ovaj završni rad rezultat isključivo mogega vlastitoga rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio završnog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnog rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 29.08.2023.

Potpis Klara Nazić

Izjava o pohrani i objavi ocjenskog rada
(završnog/diplomskog/specijalističkog/doktorskog rada - podcrtajte odgovarajuće)

Student/ica: KLARA MAZIĆ

Naslov rada: ZNAČENJE KUĆNIH LJUBIMACA - MISLENJA
VLASNIKA

Znanstveno područje i polje: SOCIOLOGIJA

Vrsta rada: ZAVRŠNI RAD

Mentor/ica rada (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):
prof. dr. sc. SANJA STANIĆ

Komentor/ica rada (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):

Članovi povjerenstva (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):

izv. prof. dr. sc. ZORANA ŠULJUG UZIČKA

prof. dr. sc. SANJA STANIĆ

izv. prof. dr. sc. MARIJA LONČAR

Ovom izjavom potvrđujem da sam autor/autorica predanog ocjenskog rada (završnog/diplomskog/specijalističkog/doktorskog rada - zaokružite odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice u potpunosti odgovara sadržaju obranjenog i nakon obrane uređenog rada.

Kao autor izjavljujem da se slažem da se moj ocjenski rad, bez naknade, trajno javno objavi u otvorenom pristupu u Digitalnom repozitoriju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu i repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti (NN br. 119/22)).

Split, 19. 09. 2023.

Potpis studenta/studentice: Klara Mazić

Napomena:

U slučaju potrebe ograničavanja pristupa ocjenskom radu sukladno odredbama Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima (111/21), podnosi se obrazloženi zahtjev dekanici Filozofskog fakulteta u Splitu.